Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 21 ФЕВРАЛЬ, 1987 ШУ. ★ № 23 (7369). ★ Мах 3 кеп.

Латвийски ССР активаца вIашагIкхетар

19 феврале Риге КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева Латвийски ССР партийни, советски, боахама активаца вIашагIкхетар хилар.

Активе къамаьлаш дир Латве Компарте ЦК хьалхарча секретара Б. К. Пугос, Латве Компарте Рижски городской комитета хьалхарча секретара А. П. Клауцена, Ленински комсомола цIерагIча «Химволокно» яхача Даугавпилсски производственни объединене перемотчицас К. И. Эйжвертиняс, Прейльски района «Красный Октябрь» яхача агрофирма генеральни директора Р. В. Кавинске.

ТIаккха къамаьл дир М. С. Горбачева. Цун къамаьлага чIоагIа уйла, тIа а яхийта ладийгIар, юкъ-юкъе дIаьхдаь тIоараш а тохаш.

(ТАСС).

СУХАЛБЕ БЕЗА

Пятилетка шоллагIча шера бIаьсти дергдолча балхашта тIатеIIа кийчо еш ба республика къахьегамхой. Къаьстта бокккхача лоархIаме да хиш дехнаш дола лаьтташ эффективно леладар. 162 эзар гектар е дерригa оахаш долча лаьттаех 40 процент да уж.

Хаоттам мичча тайпара нийслой а цар тIа хьувкъам лакха болаш культураш хьалкхее декхарийла ба кхаш леладераш. Из кхоачашдара ший ханнахьеи дикен тоаьяккха еза еррига хий детта техникеи хин системеи.

Республика колхозаш, совхозаш, минводхоза ПМК-аш гуйрани Iани ханашка цаIи ахи эзар гидротехнически сооруженийи, 750 догIана хьисапе хий деттен насосни станцеши тоае езаш яр. ХIаьта мишта дIадолх уж балхаш? Химизаци мелиораци яра йолча республика Госагропрома отдело баьча тохкамо хьахьекхад гидротехнически сооруженештеи техниканеи ремонт яра балхаш массанахьа а махетта дика дIадолхаш ца хилар.

Гудермесски района «Гудермесский» совхозо деррига де деза балхаш чакхдаьхад. Бокккьонца кийчъеннай бIаьсти хьайоаллашехь а шоай кхашка хий диллара. Балхаш чакхдаьха бовла боахк цу района «Ойсунгурский» совхоза къахьегамхой а. Бехк боакххилга йоашаш гидротехнически сооруженеш а хиш детта техника а дика кийчъю Шелковской района «Коминтерн» яхача колхозе, Наурски района «Красное знамя» яхача колхозе, Сунженски района Ленина цIерагIча колхозе, Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозеи «Заря» яхача совхозеи.

Цу боахамашка лаьрхIа вIашагIъехкай техникеи гидротехнически сооруженеши тоаяра бригадаш. Овсарле лакха йолаш цар къахьегаргдола хьалаш тIаштIехьдаьхад кулгалхоша, партийнии профсоюзнии организацеша. ХIаьта къаьстта хьинарегIа къахьегараш материально а морально а белгалбоах.

Хиш детташ йола техника кийчъяра балхаш тхо раьза долаш лерттIа вIаштIехьдаьхад «Заря» совхоза керттерча инженера И. Хаджимурадова, цу боахама бригадира А. Усманова, Урус - Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза керттерча инженера К. Цыхаева, бригадираша И. Накаева, А. Солтаева.

Халахете а, гидротехнически сооруженеш кийчъяра, хиш детташ йолча техникана ремонт яра дола балхаш геттара эсала вIаштIехьдаьхад Ачхой - Мартановски Малгобекски районашка, Грозненски района «60 лет Октября» яхачеи «Аргунский» совхозашка, цу района кхыча боахамашка.

Минводхоза подразделенеша а кхы дикагIа къахьегац. Шоай ханнахьа тоаяь яхац объекташ, цул совгIа шоаш хьадер во а ду. Иштта, Грозненерча ПМК бехкагIа хIанз а кийчъяь яьккхаяц Ленина цIерагIча колхозеи «Куларинский» совхозеи хиш декха системаш. Гудермесски районера дуга хьалхедеш йола чекаш кийч ца еш латт А-1, А-2 яха аьшкабетонни латкаш йоацаш. Из хIама нийсденнад мелиорацеи хии боахамеи министерства уж Iалашъяра йоахко ца ярах.

Колхозаша, совхозаша, минводхоза предприятеша шоай низаш тIадерзаде деза хиш дехка ха хьатIакхачалехьа диза диса балхаш чакхдахара. Мелиораци яь долча лаьттаех ма могга пайда эцар республика кхаш леладерий сийлен декхар да.

А. САИДОВ,
республика Госагропрома химизаци мелиораци яра йолча отдела начальника заместитель.

Пятилетка шин шера план— Октябра 70 шу дузаш!

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Массаза санна шоаш тIанийца доккхий социалистически декхараш дикка тIехкхоачаш а деш, республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ дIадоладаьд пятилетка шоллагIа шу «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлоша. Шоай еррига таронехи кхоачамехи бизза цар пайда ийбарах денгара денга дикагIа хул предприяте коллективо доаха къахьегама толамаш. Дерригача технико-экономически хьокхамий январь бетта план дикка тIехкхоачашийр цо. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цо маьхалъяьккхар 81 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци, заданел совгIа арахийцар 26 эзар сома маьха товарни продукци.

Заданел совгIа продукци маьхалъякнхарах, кхом барен хьурмат дарен режим чIоагIъярах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах духхьал январь бетта предприятерча болхлоша 195 эзар сом пайда баьб. Из хул заданел совгIа 35 эзар сома маьха дукхагIа. Къахьегама овсарле лакхъяра задани а дикка тIехкхоачашъяьй цар.

Уж толамаш доахача дизза дакъа лоацача предприятерча ерригача цехий коллективаш толамца лоархIаеш я укх шера шоаш тIанийцача декхарех.

Деша дай бац

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера хьалхара ши бутт чакхбоалаш латт. МалагIа социалистически декхараш тIанийцад-теш Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача Грозненски аьшкбетона конструкцей завода коллективо укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра. ХIанзалца хьа цу даькъе цар даь хIама дац, долче, предприятерча болхлошта ховш дац шоашта хьалхашка латта декхараш. Цу масалас къаьгта хьахьокх дегIаахар сихдарен эргалонаш яреи лостамагIа деш хIама а доацаш, завода коллектив къаьнача IаьдалагIа болх беш йолга. Во вIаштIехьяьккхай укхаза болхлошта, цехий, сменай коллективашта юкъера социалистически яхь.

Иштта эсала болх беча завода коллективо тIехьаюсаш дIадоладаьд ер шу. ДIабахача январь бетта продукци маьхалъяькхара паччахьалкхен план кхоачаш ца еш йисай из. ТIадисад 210 эзар сома маьха паччахьалкхен декхар. БоагIачул дукхагIа ба арахецача продукцега дIабода мах. Потребителашта поставкаш яра дола декхараш а гаьнна кхоачашдеш дац.

Заводерча цехашта юкъе къаьстта во болх а беш, эггара дукхагIа паччахьалкхен декхар тIадусачарех я Хакимов Зелимхан Магоматович керте латтача хьу чакхйоахача цеха коллектив.

ШийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера задани Сийлахь-бокхача Октябра 70 шу дузача денга кхоачашъяра доккхий декхараш тIа а ийца, шерра социалистически яхь йоаржаяьй Назрановски трикотажни фабрика болхлоша. Царна юкъе хьалхалаттачарех цаI я хIама тега мотористка Мальсагова Марет. Ший балхах эггара дикагIа кхетачарех цаI я из. ХIамаш тегача мотористка цхьаккха операци яц цо тIехдика кхоачаш ца еш. ХIара сменагIа юкъера лаьрхIача шишша норма кхоачашъю Марета. Хьинаре дакъа лоац цо юкъарча балха тIа а.

СУРТА ТIА: хIамаш тега мотористка М. Мальсагова.

С. АЛИХАНОВА сурт.

Кердачо новкъостал ду

Дика чакхбаьккхар шийтталагIча пятилетка шоллагIча шера хьалхара бутт «Терек» яхача Нохч-ГIалгIай производственни мебельно-дахчан хIамаш еча объединене къахьегамхоша.

Укхаза арахийцай 2 миллиони 819 эзари сома маьха товарни продукци. Из хул планал совгIа кхо процент. Заданел совгIа маьхалъяьккхай 10 эзар сома маьха продукци.

Иштта толам баккхара керттерча даькъе гIо дир шу долалушше а боахама доалдара кердача хьисапе — хозрасчетаца болх бе объединене еррига а подразделенеш йовларо. Хозрасчет юкъейоалаяро айбир хIара къахьегамхочун бехктокхам. ХIаьта из бахьанце духхьал, январь бетта планагIа йоагIачул совгIа 2,9 процент лакхъелар къахьегама овсарле, 1,1 процент лакхагIа хул из дIадахача шера хьалхарча беттаца нийсйича.

Къаьстта хьинаре къахьийгар Ермоловски филиале мебела эша фанеровальни щиташ арахецача цехо, З. Умаровас кулгалдеча цхьоалагIча цехерча отделочникаша, В. Пареньковa, Н. Есина керте латтача шоллагIча цехерча отделочникаша, В. Жабаровас кулгалдеча фанеровально-заготовительни цехерча болхлоша, иштта кхычар. Цу бригадаша хадданза тIехкхоачашъю сменни нормаш.

А. ТЕРОЕВ.

БIубенна къахьег

Сийлахь - бокхача Октябра цIей дикача хьоккамашца дездара тIатеIIа къахьегаш боахк «Назрановский» совхоза хьайбаш леладераш. Цхьа бутт, квартал, шу дIадахийтац цар шурен дулхи дукхагIа ца доаккхаш, паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара план толаме кхоачаш ца еш.

Шоай декхарех дика лоархIабу уж укх Iан деношка а. Январь бетта паччахьалкхенна 220 тонн шурен 159 тонн дулхи дIаденнад цар. Тешшаме лард еллай цхьоалагIча квартала планаш тIехкхоачашъяра.

Соахка, январь бетта яьккхачул ялх процент гаргга дукхагIа я укх шера цига хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура. Дояркаша санна толаме къахьег дулха лаьрхIа дола хьайбаш кхоабаш болча скотникаша а. ХIаьта къаьстта белгалъяьннай Джугустов Бахьаудина кулгалду коллективни подрядагIа къахьегаш йола звено. Юкъера лаьрхIача дийнахьа 750—800 грамм дозал IотIадеттадолийт цун болхлоша хIара шоаш кхоабача хьайбана.

Детташ дола доахан леладеча фермай коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье январь бетта хьалхара моттиг яьккхай Наьсар-Кертерча фермерчо. Цун болхлоша хIара шоаш кхоабача Iаттагара 188 килограмм шура яьккхай. Совхозе гIолла яьккхачунца нийсйича из 16 процент дукхагIа я.

Из толам боаккхача доккха дакъа юкъедихьад ферма дикагIболча доярокаша Темирхановa Маржана, Сагова Марема, Солтамакова Хадижата, кхыбараша. ХIара шоаш хьожача Iаттагара йиъ бIаь килограмм гаргга шура яьккхай Темирхановаси Солтамаковаси. Царел дукха тIехьабисабац вож доярокаш а.

Царца нийсбала гIерташ къахьегаш болча совхоза Аьлтий-Юртарчеи Пхьилекъонгий - Юртарчеи фермашкарча доярокаша а дика хьоккамаш гойташ беркате дIадоладаьд керда шу. ХIаьта къаьстта овсарле лакха йолаш болх бу Султыгова Зинас, Плиева Райхьанта, Дзаурова Цаэша, кхыбараша. 150 процентага дIакхоачаш кхоачашъяьй цар шоай планаш.

Хьинар лаьгI ца долийташ къахьег доярокаша, скотникаша, специалисташа февраль бетта. ХIанз юкъера лаьрхIача дийнахьа хIара кхоабача Iаттагара 6 килограмм шура йоаккх совхозе гIолла. Соахка укх деношка йоаккхаш хинначунца нийсйича из 600 грамм дукхагIа я.

Шоай низ дIакхоачар ду скотникаша а укх Iан деношка шура кхы тIа алсамъяккха гIерташ. Цехашка лаьрхIа кийчдаьчул тIехьагIа мара дIадехкац цар хьаьшка доакъар. Цхьа моттиг нийсъялийтац шоай ханнахьа ара а даьхе хьайбашка фега са ца лоIийташ, муж ца молабеш, кхы тIа эша гIулакхаш ца деш.

Совхоза керттерча зоотехника Шадыжев Махьмада, доккхал а деш, цIераш йоах шоай дикагIболча скотникий. Уж ба Баркинхоев Аюп, Оздоев Ваха, Аушев Махьмад, кхыбараш. Шоай доалахьа долаш санна доалду цар хьайбашта. Цудухьа уж хьожаш болча доахана къаьстта шура дукхагIа а лу.

Диза долаш хьайбаш Iангара дахара мел эша доакъар долаш ба фермашкара болхлой. Шоай низ дIакхоачар ду цар цун кхомбара а.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера тIанийца декхараш толамца кхоачаши тIехкхоачаши деш керда шу дIадоладаь промышленни предприятеш кIезига яц республике. Царна юкъе а къаьстта дика болх беш хиларца белгалъяьннай укх шера дIахора предприятеш.

Ленина орден лелаю «Грознефть» производственни объединени (генеральни директор Хачатуров Рафаэль Минасович).

СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» Грозненски производственни объединени (генеральни директор Мкртичан Альберт Андрисович).

«Промавтоматика» Iилма-производственни объединене опытни завод (директор Пальчик Казимир Беркович).

«Грозэнерго» районни управлени (управляющи Янин Геннадий Сидорович).

Грозненски электромеханически завод (директор Юрков Яков Сергеевич).

Гудермесски медицински инструменташ ю завод (директор Казарьян Сергей Андреевич).

«Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно - экспериментальни завод (директор Торчинов Мурат Муратович).

Грозненски «Автоспецоборудованне» яха опытно-экспериментальни завод (директор Негинский Леонид Моисеевич).

«Чечениигушвод с т р о й» гIишлон управлене Аргунски аьшкбетона изделей завод (директор Абубакаров Султан).

«Аргунводпром» производственни объединени (начальник Ужахов Махьмада Осман).

ТIЕХЬАБУСАРАШ

ДIабахача январь бетта продукци маьхалъяккхара паччахьалкхен план кхоачаш ца еш йисар шийтта промышленни предприяте коллектив. ХIаьта потребителашта продукци лоаттаяра договорни декхараш кхоачашданзар республикерча промышленни предприятеех хIара ворхIагIчо. Царна юкъе а къаьстта дукха паччахьалкхен декхар тIадусаш хьайоагIарех я предприятеш:

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединени (генеральни директор Мельниченко Виктор Захарович).

«Красный молот» завод (директор Бервинов Виталий Петрович).

Аргунски «Пищемаш» завод (директор Гайтаров Руслан Магометович).

Нохч - ГIалгIай гIишлош управлене Грозненски аьшкбетона конструкцей завод (директор Арчаков Ибрахьима Ахьмад).

Грозненски ремонтно-механически предприяти (директор Абубакаров Салауды Алиевич).

Сунженски лесхоз (директор (Крюхин Владимир Михайлович).

Грозненски экспериментально - механически завод (директор Киев Хизир Хакяшевич).

Грозненски биохимически завод (директор Шагаев Вячеслав Петрович).

МОТТИЙТА ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХ

ПодрядагIа къахьегаргда баш хIанзчул тIехьагIа. Из пайдане хургда шоана а боахама а аьнна мара, цу хьисапе болх вIаштIехьбаккхарах кхы цхьа дош ца оалаш, дIабахар шу долалуш шоай шурий фермашка баьхка хинна Шалински района «Зори Кавказа» яхача совхоза кулгалхой. «Бицбелар» договораш оттаде а. ХIаьта царех дувцилга дий хьайбаш Iангара дахара тоъал доакъар ца хилча? Из совхозе мел да ховш вацар керттера зоотехник Солтыханов Мухтар а, фермай заведующеш а.

Доакъарах дар тIеххьара а совхоза экономисташкара хайра тхона. Эзарнел совгIа долча хьайбашта, уж февралеи мартеи кхабара дисар 50 тонн йол, 400 тонн силос, 1700 тонн силоса хьисапе кIоагашка делла ча мара дац. ТIеххьара дар хьайбаш кхабара пайдана а дац. Из кийчдара технологи телхаяьндаь дохкаденнад. ХIаьта цу хьале подрядагIа болх вIаштIехьбаккхара дувцилга моттийтара леладу гIулакх мара кхы хIама а дац.

Бакъда, паччахьалкхенна шура дIаялара январь бетта планаш кхоачашийр совхоза шинна ферма коллективаша хIаьта а, болх тоабара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, хьайбаш дикагIа кхабара чотагIа хинна хIама дац из. Январь бетта дукха доахан дахкарах баьнна аьттув ба.

Цхьан ферме доакъара цех я. Цхьабакъда, болх беш яц, цига кийчде хIама доацандаь. ХIаьта, доакъар кIезига дале а хIанзарчоа хьайбаш леладераш кIалхарбоах жмыхах, жомах, ишках барда беш хилара чотагIа.

— Эта доакъар лехаш со ца хулаш моттиг йисаяц Къулбаседа Кавказе, — дувц М. Солтыханова. — Цхьайолча моттигашка хулийтаргда, аьнна дош хиннад. Цунах теша лов. Бакъда, тIеххьара а гIулакх хуле тамаш я. Дийца дукха ха я. Цхьабакъда, хьа а даьхке дIаэца, аьнна хоам беш хIама дац хIанз а.

Подряд юкъейоалаярах дувцилга а дац, лерттIа зооветеринарни учет лелаеш, доахана Iул тоадеш ца хилча. Масала, Юсупхаджиев АбусаIида кулгалдеча шоллагIча ферма тIеххьарча хана йоакхо яц шоай Iаьсех шинараш хьалкхедара. Кхы дикагIа гIулакх дац цхьоалагIча ферме а. Цудухьа доахан тIакхийтта хинна хIама дац. Соахка хинна 276 етт ба хIанз а.

Иштта халача хьалашка а шура алсамъяккха гIерташ къахьега хьайбаш леладераш кIезига бац совхозе. Доккхал а деш цIераш йоах цу боахама коллективе доярка Шабазова ПаьтIамата, Ибрагимова Хедий, Демельханова Зурий, Магомадова Зурий, скотникий Барагов Барзий, Маклаев Хьамида, Ибрагимов Мохьмада кхычар. Низткъала хиларах тIанийца декхар кхоачаш ца деш Iац уж. Доацаше а подрядагIа болх бу вай, яхаш уж санна хьаьнала къахьега нах Iехабар цхьаккха ударника цIи лелаеча экскаваторщика.

А. АРСАМИРЗУЕВА.

Дукха нах гулбеннабар Грозный станце машиннаькъа вокзале. Москве 24 феврале хургйолча советски профсоюзий 18-ча съезде дакъа лаца болха вай республикера делегаташ накъабахара предприятей, организацей, боахамий коллективаша бахкийта викалаш бар уж.

Делегаташта юкъе ба тайп-тайпарча профессей нах, масала, «ЧIишвейбыт» объединене хIамаш тегар Ц. Бекмурзиева, «Старогрознефть» НГДУ чуйоагIача ЦКН-2 йоккхагIйола геолог Л. Снецкая, А. Шерипова цIерагIча ГНПЗ воккхагIвола оператор Г. Величко, кхыбараш.

СУРТА ТIА: Нохч-ГIалгIайчен профсоюзни делегаци новкъаяла кийча я.

Р. АУШЕВА сурт.

МЕХАНИЗАТОР

Советски Эскаре гIулакх даь ше цIавеначул тIехьагIа механизаторий курсаш чакхйоах Тимурзиев Ахьмада Хьасана. Назранерча ремонтно - технически предприяте «Беларусь» яхача экскаватора тIа болх беш ва из. Цхьа ди дIадахийтац ший балха норма дикка тIехкхоачаш ца еш.

Предприяте хьалхалаттача механизаторашца яхье а ваьнна къахьегаш волча Хьасана цхьа бутт, квартал, шу дIадахийтац толам ца боаккхаш. Цун хьаьнала къахьегам белгалбаьккхаб сийлен грамоташца, ахчан премешца.

Укхаза валехьа хьалхагIа Назранерча кирпишкаш еча заводеи ПМК-105 яхача гIишлош еча предприятеи къахьегаш хиннав Тимурзиев. Цига а дика болх барах сийлен грамоташи ахчан премеши тийннай Хьасана.

Атта болх бац цун бар. ЖагIа, гIум, кхы тайпа мовхьаш тIадотта а сангараш яха а езаш хул из. Йоккха балха опыт кораерзаь механизатор хиларах шийна тIадилла гIулакх дизза чакх ца доаккхаш моттиг нийсъялийтац Тимурзиева.

Цо иштта хьинаре къахьегарах, ший декхар толаме кхоачашдарах, хIаьта механизатора тIайотташ йола гIишлон материалаш дIакхухьача шоферийи трактористийи аьттув боал шоай заданеш толаме кхоачашъе. Цудухьа цар а доккха сий ду шоай дикагIволча, коммунистически къахьегама бехказло йолаш дац.

Сийлахь - бокхача Октябра 70 шу дизара юбилей езъе лерхIаш ва Тимурзиев ший шера план ханал хьалха кхоачаш а яь.

С.-Б. АУШЕВ.

23 ФЕВРАЛЕ—СОВЕТСКИ ЭСКАРЕИ ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТЕИ ДИ

С. М. Кирова цIерагIа Ленинградски лаккерча общевойсковой командин школа Краснознамении училища цIаккха дицлургдоаца тIема ханара сийдола доккхий гIулакхаш тахенара вахари къаьгга довз Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен ден сийна цун курсантий тIемахой-ветеранашца вIашагIкхетараш хулача хана.

1918 шера 18 сентябре арахийцар цу СССР Герзашцарча Низашкара эггара къаьнагIйолча дешара заведене хьалхара выпуск, цу хана командни состава курсаш йисте яьхача 400 болхлочох хилар болхлой-ахархой Цlеча Эскара хьалхара дипломированни командираш. Цу училище дийша ба граждански тIема фронташка. Сийлахьча Октябра нарагIдаьннар майра лорадаь, цIи хеза тIема эпсараш, военачальникаш.

СУРТА ТIА: 1941 шера Лужски доазон тIа курсантски разведвзвода кулгал деш хинна Скопцов Николай Григорьевич. Оборона лине чакхйоалаш хиннача Йоккха Сабек яхача юртарча комсомольцаша хьаьча тIема сийлен музее курсанташта цу турпалерча деноех дувцаш ва из.

О. ПОРОХОВНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТУРПАЛГА

Ер стихотворени редакце кхаьчар укх деношка. Цун автор я Дагестански АССР город Хасавюртарча № 14 йолча юкъерча школа хьехархо коммунист Ирзаханова ИбраьхIама Займан. Займана язду: «Хьамсара «Сердало»! Советски Эскара а ТIема-Форда Флота а Денна хетаяь оашош патриотически оагIув кийчойя, аз дех шугара е стихотворени кепатохар. Аушев Руслан санна денал дола воI Даьхенна кхеваьча цун даьнен наннен дукхача наха оалача баркалех цхьа дакъа хилда укхох».

Автора дехар кхоачашдеш, кепатох оаха стихотворени, цо из язъяьча нохчий меттала.

Юххерча востокехь
денна,
Душманаш, къизалла
гойтуш,
ЦаIебаш бу ярташ ягош,
Авганан халкъан цIий
Iанош.

Душманаш эгийна ахь а,
Ца кхоош хьайн къона
ницкъ,
Лар йоцуш кхерийра
тхо а,
Хиллачу чевнаша хьан.

Кхаъ бохьуш даьхкира
денош,
Когаш тIе хIоьттина
хьо,
ДIакъаьсташ мостагIчун
чевнаш,
Валавеш Даймахка хьо.
Даймехкан баркалла
хьуна,
Советан тешаме кIант.
Лаьтта тIехь
дIайовзийтарна,
Вайн халкъан амалаш
ахь.

Даьхе лораяьй цар

Алмахьмада орденаш

Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветеранаца тамашийна вахар хиннача цу сагаца, Шаипов Алмахьмадаца тхо вIаши дайзар массехк шу хьалха городе Аргуне «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача ПМК — 557 конторе.

Дика саг, тIемахо, къахьегама ветеран, дика дезала да — иштта яр цунца цхьана болх беча наха сона цох енна характеристика. Дукхача шерашка мехколонне прорабалла ше болх беча юкъа новкъосташта къаьгга масал а хинна дIаэттад цун вахар, къахьегам, цун деррига гIулакхаш. Укхаза шийн мараца цхьана къахьийгад цун цIеннанас Ханакаева Жовхара а, цунна карагIдийннарий мах беш «РСФСР заслуженни гIишлонхо» яха сий дола звани а еннай. ХIанз мар а сесаг а шаккхе пенсе ба. Шоай къахьегама эстафета дезалга дIаеннай цар. Султан — хьехархо ва, хIаьта Висмахьмади Висанбии даьи наьнеи новкъа баьннаб — уж гIишлонхой ба. Цар пхе йоIах хIаране юкъера лаьрххIа дешар дийшад.

«Доккхий хIамаш гаьннара дикагIа гу» аьннад поэта. ХIанз а, 40 шу даьнначул тIехьагIа, дог тохадолийташ да ветерана дагалувцамаш. Дукха бIаргадайнад, халонаш лайнад Алмахьмада шийн фронтовой новкъосташца цхьана, бакъда, цIаккха а бовш хиннабац цар дегашкара вай Котало йоаккхаргхиларах бола тешам, бIуболар.

...1939 шера июнь бетта тIемахочун декхар кхоачашдара тIавийхар А. Шаипов. Ленинградски тIема - инженерни училище деша хьожавир нохчий зIамсаг. Дика дIа а додар дешар. Бакъда, цIаьхха дехар деррига. Тийшача балхах, цхьаккха бахьан доацаш вай мехка дуxьала тIом болабир фашистки агрессоро. ТIема хьалхарча деношка денз фронте вар А. Шаипов. Из хьожавир пехоте. Блокадни Ленинграде 900 дии бийсен даьккхад цо. Ийссазза човнаш яь а хиннав. 1946 шера ноябрь бетта гварде воккхагIвола лейтенант а волаш цIавоагIа из. Цун наькха тIа малхо къегаю ЦIеча Седкъа, Даймехка тIема шин степена орденаш, «За отвагу», «За боевые заслуги», «За взятие Варшавы» яха медалаш. Ялхазза баркал аьннад цунна Верховни главнокомандующе.

ХIара ордена, медала тIехьа — шийн истори. яь човнаш, Iонха цIий, хьийга хаденаш. Эггара хьалха еннай цунна ЦIеча Седкъа орден. Прибалтике моастагIчун Либавско - Тукумски группировка хIалакъеш гойтача денала мах беш. Цу хана взвода кулгалдеш вар вай мехкахо. Цига хала чов йир цунна. Вийрзачул тIехьагIа — юха а строе.

Польски лаьттан тIа латтар тIом. Геттара чIоагIа духьале йора моастагIчо. бакъда, цхьанна хIамо соцаде могаргдоацаш дацар советски эскар. Штеттин яха город мукъайоаккхаш юха а белгалвоал гварде лейтенант А. Шаипов, цIаьккхаза а чов ю цунна. ХIаьта совгIат—Даймехка тIема 1-ча степена орден.

...Саарема-Эзел яха гIайре бахьан фашисташца лаьтта тIом историе чухь дика бовзаш ба. Цига а дакъа лаьцад Алмахьмада. Цу хана рота командир вар из. Цу тIемашка денал, говзал, къонахчал, командирски маькарал гойтарах цунна лу Даймехка тIема шоллагIча степена орден. Цу тайпара дола тIема совгIат шозлагIа а лу цунна Германе территоре тIа, Одер яхача додача хи тIа лаьттача тIемашка цунна карагIдаьнарий мах беш.

— Соца цхьана тха роте тIом беш бар дукха сибирякаш, — яхаш дувц Шаипов Алмахьмада. — Даим а дикагIча оагIорахьара дагаух сона взводий командираш капитан Чирков Евлампий Петрович, воккхагIвола лейтенант Комиссаров Иван Михайлович. Батальона командир вар майор Щеглов Афанасий Федорович. ХIанз Москве вахаш ва из. Эскара инарал ва. ВоI, йоI, цар дуккха бераш да цун. ХIара шера хул тха шинне вIашагIкхетараш, цхьана дезду оаха Ленинграда гонахьара блокада йохаяь ди. Каст-каста дахе хул тхоай корпусе, къона салтий болча. Сийленца дIахьу цар тха тIема традицеш. ХIаьта цу гIулакхо тха, тIема ветераний, дегаш гIоз а доах, сийлен эстафета тешшамеча кулгашка дIаенна хиларах дог теша а ду.

Вицвац однополчанаша шоай новкъост, денал долаш хинна майра эпсар А. Шаипов. Бакъахьа а да из, хIана аьлча шийна аттагIа, сатийнагIа йола моттиг лийхаяц Алмахьмада фронте, из даим а хиннав кхерамегIа, халагIа йолча участке, бирса лийтав фашисташца, цар боабаьча шийн новкъостий чIир а лехаш. 1943 шера «Красная звезда» газета тIа яздаьд: «Шийна духьала чIоагIа дов дешше а, лични состав лора а еш, Iалаьмате хала тIема задани кхоачашъяьй коммуниста А. Шаипова взводо». ХIаьта мел хиннай цу тайпара эпизодаш тIом лаьттача дIаьххача диъ шера? ЛаьрхIа а варгвоацаш дукха хиннай. Цу дерригнех чакхваьннав фронтовик, моакхаз санна чIоагIвеннав.

Т. АХМЕДОВ.

БIУХО—КЪАХЬЕГАМХО

— Льянов Iийсай Осман тха дикагIболча къонача механизаторех цаI ва, — аьлар Малгобекски райна «Алханчуртский» совхоза парткома секретара М. Точиева. — Хьинаре къахьегарах дукха ха йоаццаш цIена «Беларусь» яха трактор а еннай цунна. Кхы а цхьа лоархIаме хIама хиннад цун вахаре укх деношка: Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш хиннача Малгобекски районерча кагийча наьха Совета председатела заместителалла хержав из.

Осман лаха гаьна ваха везаш хилаьзар. Совхоза мехмастерске хьалкхацка латтар сийна бос бола цун трактор. Кастта гучаваьлар из ше а. Лакха дегI, денале юхь, нийсса урагIхьекха кIуж, хьаькъале бIаргаш — из сурт дар сона дайнар. Аз бена никъ дIабайзача ахь хеттаьо велавелар из.

Школа йистелькккхача трактористий курсашка эттар Осман. Шийн хургйолча профессех дика кхеташ вар из цу хана. Мишта кхетацар, нагахьа санна цун да Iийса дукххача шерашка механизатор волаш болх беш хилча.

Дийша воаллаше, тиша «Беларусь» елар Османа, комсаш тIа балха хьожавир. Гушдар тахан хьа а вена, кхоана, эггара хьалхара халонаш яйзача, кхай тIара водаргварех из воацилга. БоккхагIболча механизатораша дер де гIертар из, цхьа ди дIадахнийтацар норма кхоачаш ца еш.

Цхьабакъда, шин шера бита бийзар болх — эскаре гIулакх де вигар зIамига саг. ХIара дийнахьа почтальон варга хьежар къонача бIухочун да, нана, вежарий. Цар дагардар кхетадеш каст-каста яздора Османа шийн а шийн новкъостий а вахарах, низ болча советски герзех, шийна эскаре Iомадечох. Берригаш а вIашагIкхийтте, дешар цIагIарчар уж дега тоам беш дола хоамаш.

Цхьан дийнахьа ши письмо цхьана дера. ЦаI Османа кулгаца яьдаьдар, вож цо гIулакх деча часта командира, цIерагIа дар. ШоллагIдолча каьхата ботт хьа а баьста, хьалхара дешаш Iодийшача, велакъежар даьлар даь юхь тIа. Ер бар цун чолацам: «Хьамсара да, нана! Шун воIо гIулакх деш йолча часта командоване баркал оал шоана вай Даьхен визза бIухой патриоти хьалкхеварах. Из ва тIемеи политически кичон отличник, дисциплинированни, шийга аьннар кхоачашдеш, къахьегам безаш вола салте. Массахана кийча ва шийна ховр новкъосташца декъа, тIехьависачоа оарцагIвала. Иштта дика шийн гIулакх кхоачашдарах ше везавалийтав цо частерча кхыча салташта, сержанташта, эпсарашта, коммунисташта, комсомольцашта.

Шоай воIах доккхал де йиш йолаш да шо! Тхо теш дIахо а вай Даьхен визза гражданин волаш из дIагIоргхиларах».

— Учебка чакхъяьнначул тIехьагIа Афганистана Демократически Республике, кхаьчар тха тIема дакъа, — яхаш дувц Османа. — Цецваьккхар со цига бIаргадайначо. ДIи мел хьежача зIамига цIенолгаш, къел, моцал, сагото, Iоажал, сагIа дехаш лела бераш. Из дар-кх Апрельски революци хилалехьа хиннача халача вахаро укхаза юхедитар.

Каст-каста халкъа боахама мовхьаш йица йолхача машинашта ха де дезаш хулар Осман чувоагIа советски бIухой взвод. Иштта хилар цу гуйран дийнахьа а. Готтача лоаман чIоже гIолла йодар колонна. Кхерам боккха бар, моастагIчо кIийле яь хила мегар. Османи цун новкъостийн тIабагIа ше лелаш йола зенитка хьалха йоагIар. ЦIаьхха лерraш къорде санна мина иккхар, чIоагIа оагаелар машина.

Ах сахьат гаргга лаьттар дов, юххера а тIехьашка баьлар душманаш. Кхераме йоаца човнаш хилар мара, кхы зе даьдацар Османа новкъосташта, афгански бIухошта, водителашта. Когаш, кулгаш доагадаьраши юхь тIара цIока мерцараши кIезига бацар.

Иштта дIадахар пи шу. ЦIавоагIача хана Льянов Османа наькха тIа ядар «За боевые заслуги», афгански «За отвагу» яха медалаш, «Воинская доблесть» яха ВЛКСМ ЦК Знак. Укхаза, «Алханчуртский» совхозе болх беш «XI пятилетка къона гвардеец» яха Знак а еннай цунна.

М. КАРТОЕВ.

Эскаре гIулакх деш ба вай мехкахой

КЪОНАХЧАЛ ДОЛАШ ХИЛАЛАХЬ!

Грознерча № 56 йолча школе бархI класс йистелькккхача, кооперативни техникуме деша эттар Котиев СаIид. Дика дешарца белгалваьнна кIаьнк сихха чуэзар комсомольски балхо, общественни гIулакхаша. Техникума художественни самодеятельноста кружоке дIаязделар из. Къастта дика вIашгIехьдоалар цун вайнахьа халхараш. Эггара хьалха бIаргавайначоа кIаьда оамал йолаш ва аьнна хеталуш вола СаIид боъонца хувцалора сцена тIа ваьлча. ЦIера ала санна сиха лелар маьженаш, пандара мерз санна детталора дог.

СаIида а цун новкъостий а искусствацара безам, говзал цазувш йисанзар. Москве дунен кагирхойи студентийи фестивале вахийтар из «Орга» яхача халкъа халхарий самодеятельни ансамбла доакъашхо волаш. Езаелар москвичаштеи столице баьхкача хьаьшаштеи лоамарой искусство, пандар, фата. ХIаьта СаIида дег чу цIаккха дицлургдоацаш машара форуме цIей дисар. Кхы а чIоагIагIа кхетадир цо интернационализм мел боккха низ ба, дунен ираза адамлен кхели цох тийша йолга.

Дика дешаш чакхъяьккхар техникум. Кастта Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета экономически факультета студент хилар СаIид. Цхьабакъда, хьатIаэттар эскаре гIулакх де ваха веза ха. Цу хана ерригa уйла Афганистанаца ювзаенна яр зIамига саг, чIоагIа хьагар из цига шоай интернациональни декхар кхоачашдеш болча советски бIухоех. «Са моттиг а царна юкъе я, — лаьрхIар цо.

Кхоачашхилар СаIида уйла, шоллагIа шу да Афганистане эскаре гIулакх деш из вола.

«Со кхаьчар дунен пха беттаьлу моттиг я, — яхаш язду къонача бIухочо даьга, наьнага. — НийсагIа аьлча сага денал, къонахчал довза моттиг. Баьдечара сердалонга дала гIертача афгански халкъа новкъарлонаш уттаю империалистически гIозараша. Цхьабакъда, чакхдаргдац царна хетар. Цунна дика тешал да афганцаш бIаьшерий набарах семабовлар. Советски Союз, социалистически мехкаш, ерригa прогрессивни адамле цо хержача наькъа тIехьа хилар. ХIаьта афганций советски накацера уйла дика кхетае йиш я Н. Наджиба дешаш Iодийшача: «Тхо чIоагIа когаш тIа латт, чIоагIа теш революцена карагIдаьннараш лораде вIаштIехьдаргхиларах, тхо хьалхашкахьа долх. тхоаш вежараша хьалпоацилга холуш, йохаргйоаца патриотически цхьоагIо холуш. СССР-ацара тха доттагIал — цIаккха хадаргдац. Тхо котдоаргдаI» Доккхал ду аз а са новкъосташа а тхоай гIулакхий мишта бокхха мах берах».

Дукха язду СаIида Афганистена IаIамах, цун хьинар долча нахах, берех. ЦаI да шеко йоацаш: Апрельски революце овлаш кIоаргденнад дукха халонаш лайнача, цхьабакъда, кхы дIахо империализма лай хила безам боацача афганистаций дегашка. «ХIера дийнахьа сийрдагIа хул тхона тIера сигале», — яхаш, язду къонача бIухочо.

Котиев СаIид сержант ва. ХIаьта шийн декхар цо мишта кхоачашду хьахьокхаш да ер дешаш: «Часта командоване дег тIера баркал оал хьона ала хIама доацаш гIулакх дика дIадахьарах. Афганистана Демократически Республике интернациональни декхар кхоачашдеш къонахчали турпалали гойтарах». Цу дешашта кIал кулг яздаьд тIема дакъан командира.

Вийй кхаьхат дарга сатувс къонача бIухочун даси нанаси. «Къонахчал долаш хилалахь! — йоах цар.

М. МУРАТОВ.

БАЬЦЦАРА ПОГОНАШ

(Пограничника письмо)

Моаршал да хьога хьамсара редакцеI Ди дика хилда шун са хьамсара мехкахойI

Ер письмо аз язду Iаьржача форда берда йистошкара, эскаре айса гIулакх деча моттигера. БIухочун декхар аз а са новкъосташа а кхоачашду цхьан пограничнни заставе. Вай Даьхен сийлен доазонаш доагIача тайпара лорадера низ а кхобац оаха. Сай кхьхат дIадоладеш эггара хьалха дувца безам ба са тхоаш укхаза мишта кхаьчад.

Шу совгIе хьалха военкомате тIаийхар со, хоам бир Советски Эскара гIулакх дара со тIаьеха веза ха хьатIакхаьчалга а мехка доазув лорадеча цхьан тIема даькъе со хьожаве лаьрхIалга а, хойташ. Хьайийцар округ а.

Тхо дIадугаш хинна поезд йолаьннначул тIехьагIа гаьна ца доаккхаш юкъара комсомольски собрани йир оаха, вIашагIъеллар ханна йола комсомольски организаци. Цига хержар ханна вола секретарь, цун заместителаш, комсгрупоргаш, политинформатораш, агитатораш, «ТIема листокий» редактораш. Организацена кулгалделга сона тIадиллар, хIаьта са новкъостий Исаченко Сергей, Заярный Алексей, Кузьминов Алексей политинформатораш хилар. СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе болх баь бар уж кагий нах. Цар дийцар сона шоай предприяте коллективо тхо долхача пограничнни заставана шефство лелаю тоьал ха йолга а уж бувзамаш тIа-тIа чIоагIлуш доагIилга а. ШеррагIа йоаржайича бакъахье а хетар сона цу тайпара пайдене инициативаш.

ТIема даькъа командоване, политически отдело, партийни комсомольски организацеша, бIухоша-пограничникаша доккха а сийлен а декхар тIадиллар сона — даькъа комсомольски организаце секретара заместителалла хержар со. Цул тIехьагIа Присяга тIаэцаш цIей хилар. ХIаьта мел гIаддахадар тхо, цIаьхха коанаIараш хьаелла а енна Грознера ена къахьегамхой делегаци хьачуяьлча. Цу гIулакхо декхарийла дир тхо тхоай декхараш кхы а дикагIа кхоачашде.

Сихха чакхъяьлар дешара ха. ХIанз бокъонца йолча пограничнни заставе да тхо. Ди а бийса а ца къоастеш кхоачашде деза оаха Даьхен доазонаш лорадара декхар, хIаьта соца цхьана болча са новкъосташа дизза кхоачаш а ду из, даим лакхъю шоай тIема говзал а политически кийчо а.

Мехка тайп-тайпарча къамех бола кагий нах ба соцара баращ. ВIашин берт, цхьоагIо йолаш, эшачоа гIо деш, хьаллоацаш, деррига а юкъара долаш дах тхо. Кхыча тайпара хулилга а дац, хIана аьлча гIулакх мишта ца хуле толамашка дог доахилга йоацандаь. Советски халкъий цаI болча дезала членаш ма дий тхо.

«На рубежах Родины» яхача тхоай окружной газета тIера хайнад сона тха заставана «Терек» яхача Нохч-ГIалгIай мебельно-хьун хIамаш еча объединене коллективо шефство лелае лаьрхIалга.

Лоацца аьлча, геттара хоза хет цIагIара моллагIа дика хоам тхоашка кхаьчача, бакъда, эггара чIоагIагIа дог гIоздоаккха хIама да цIагIа, хьамсарча Нохч-ГIалгIайчене тхоаш диц ца деннилга, тхоай йоакхо елга ховш хилар.

Цу тIехь чакхдоаккх аз сай письмо. ДIайха моаршал дайт шуга, хьамсара мехкахой, аз а са новкъосташа а, дег тIара даькъала дувц шо хьатIакхоачаш латтача дезача цIейца — Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен денца.

ИЛИЕВ Назир,
бIухо-пограничник.

Сийлахь-боккха Октябри Нохч-ГIалгIайчеи

КХАЛНАЬХА ДЕНАЛЕ ГIУЛАКХАШ

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце хьакхелла керда общественни социалистически строй, социалистически экономика, марксизма - ленинизма идеологи, советски общества морально - политически цхьоагIо, СССР халкъий дохаргдоаца доттагIал хьахилара а чIоагIдалара а кIийле а хинна дIаэттар Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Советски Союзо яьккха Котало. Историе чухь шийна тара кхы йоаца из Котало яккхара керттера кхолламхо а хинна дIаэттар коммунистически парте кулгалдеш хинна советски халкъ. Даьхе лорайра летописе цIаккха йоврглйоаца деналеи шоаш кхо ца баран оагIонаш язъяьй советски кхалнаха.

Баламах балам а теха, шоай вежарашца, моарошца цхьана сийрда кхоане бахьан лоаттабаьча къовсаме хьинаре дакъа лоацаш хиннаб лоаман кхалнах граждански тIом лаьттача шерашка.

Дуба-Юртара нохчий кхалсаг Асабаева Абадат шийн марaца цхьана тIом беш хиннай Н. Гикало кулгалдеш хиннача отряде. Лира лаьттача тIемашка ворхIазза човнаш яьй цунна. Граждански тIом йистебаьнначул тIехьагIа А. Асабаевас боккха общественни болх баьб. 1924 шера парте мугIарашка дIаэттай. Нохчийчене эггара хьалхара юрта Совета исполкома председатель-кхалсаг хиннай из.

Советски Iаьдал бахьан лоаттабаьча къовсама сийлен летописа юкъеяхай нохчий йиIий, милосерде йиший Арсанова ПаьтIамата цIи. Хьекха дарц санна дIа-юха ухача пхорчашта доарахой кIал ца буташ тIема алан чура арабоахар денал долча йоIо. Геттара къона йолаш дIаденнад цо шийн вахар сийрдача кхоанен дуxьа.

Долакха-Юрт йоаккхаш шийн деналца нах цецбоахаш хиннай барайтта шу даьнна хинна гIалгIай йоI Долгиева Кази. Йоккхийча топий леллха пхорчаш теркал а ца деш, тIема гIирс хьатIакхухьаш, доарахошта гIо деш, шийн деналца цIеча эскархой дегаш ураувттадеш хиннад цо.

Деникинцашца лаьттача тIема цхьа участок а хинна дIаэттадар Алхан-Юртара Баршаев Сулеймана ков. Шийн мар вийначул тIехьагIа цун топ бе а елла, дов доладьдар Маймас моастагIчоа духьала, цига шийн вахар дIаденнад денал долча лоаман кхалсаго. Иштта шоай моарошца цхьана моастагIчоа духьала атаке нхаб, шалташ бе а йоахкаш Цамаева Бацаги Сандова Тоархен. Цар а дIаденнад шоай вахар Советий Iаьдал бахьан.

Дизза къонахчал, майрал гойтад гIалгIай кхалсаго Цугиева Фонас. Деникинцаш шоай юрта чухьийлхача хана шийн цIен тхов тIа пулемет а оттаяь, из етташ тIехьашка баьхаб цо уж.

Политически шоаш Iалаьмате кхийна хилар, шоай общественни декхар кIоаргга кхетадеш хиннилга хьа а хьокхаш, къаьгга а массе оагIорахьара дика а шоаш хьагойтаб советски кхалнаха Даймехка тIем тIа. Немецко-фашистски гIаьрахошца лоаттабаьча къовсаме сабар а денал а гойтад цар.

Денна а бийсана а ара ца бувлаш къахьийгар цар тIема заводий цехашка: снарядаш, шинелаштен масхалаташтен эша кIадаш дора, тIема гIирс тегар, йIайха хIамаш йора, кIезигача тIема паеко шоай гIор дIадаьккхадале а доарахошта эша цIий дIалора госпиталашка. ДIа мел хьежача — предприятешка, гIишлошка, транспорте — маIача наьха професеш караерзаяь къахьегаш хиннараш кхалнах бар.

БIаьш километраш йIаьхьенна лаьттача фронте хIара дийнахьа хьанха маьхх, дулх, кхы тайпа продукташ лоаттаьраш кхалнах бар. Шоаш кходаь ахча, еза хIамаш дIателар цар мехка оборона фонде, фронтана посылкаш гулйора, оборонительни сооруженеш еча хьинаре къахьегар, боккхача бемзаца, дега йIовхалца, Iимерзалца хьожар госпиталашка ухкача доарахошка.

Шоай даьшца, вежарашца, моарошца цхьана тIема комиссариаташка а ухаш, шоаш фронте хьожабелга декхар кхалнаха. Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ерригача фронташка кхоачашдора цар атта доаца тIема декхар, шоашкара денала, къонахчала масалаш а гойташ. Уж бар снайпераш, зенитчицаш, партизанаш, связисташ, медсестраши лораши, повараши прачкаши. Герз бе а доаллаш, Социалистически Даьхе лораерий мугIарашка дIаэттабар ерригача профессей а къамий а кхалнах. Цар денала боагIа мах баьб Даьхено. Немецко - фашистски гIаьрахой юхатохаш лоаттабаьча къовсаме къонахчал гойтарах 150 эзар совгIча кхалсага еннай орденаши медалаши. «Сийле» яха орден еннай 200 совгIча сага, 650 кхалсага еннай кхыча мехкий орденаши медалаши, 86 кхалсага еннай Советски Союза Турпала сий дола цIи.

Дуккхача къамех латтача вай Даьхено фашистски Германена духьала лоаттабаьча тIема юкъе шоай лоархIаме сийлен дакъа дихьад Нохч-ГIалгIайчен кхалнаха а.

Ленинградски медицински институте чувоаллача хьалтеха доаллача мемориальни улга тIа дошо алапашца дIаязъяь я вай мехкахочун, гIалгIай йоIа, медицински Iилмай кандидата Тутаева Идриса Аьсета цIи. Медицински гIулакхаш дара майора Тутаева Аьсета кхаь шера совгIа болх баьб полевой госпитале, Iоажала кIалхара баьхаб дукха доарахой. 1944 шера гуйрийна, госпиталь кхыча моттиге дIайодача хана, Тернопольски областа Колодное яхача юрта гаьна доаццаш гитлеровций кIийлен тIа нийсбеннаб госпитала болхлой, кхыча бIухошца цхьана. Шоай кара биса советски бIухой, царца цхьана Тутаева Аьсет а йолаш, къизагIча хьисапе боабаьб фашисташа. Бакъда, халкъа дагалоацаме йицъеннаяц цар цIераш. Аьсета цIи лелаю Назранерча цхьан улицо, цун вахар кагирхошта масал а хинна дIаэттад.

Фронтовой наькъаш кIезига тийхкадац цун йишас. Идриса Нинас а. ТIема - санитарни поезда лор-ординатор хиннача цо денна а бийсана а гаьнарча тыле а бугаш, дIакхийлаб хала човнаш яь хинна доарахой, итташ ба цо Iоажала кIалхара баьха советски бIухой.

ЦIагIа зIамига кхо бер а дита, фронте яхай санинструктор Тежаева Совдат. Доарахошта гIо дарал совгIа, герз бе а доаллаш, майра моастагIчоа духьала лийтай лоаман йоI. Дуккхача фронташка гIолла чакхъяьннай, зенитни батальона дальномер, «Красный молот» заводе болх беш хинна Мумаева Лиза а. Фронте а шийн лоIамагIа яха хиннай из.

1942 шера октябрь бетта шийн лоIамагIа фронте яхар 18 шу даьнна Грозненски медицински училища студентка Тодоренко Анна. Шийн тIема никъ Знаменское яхача юртара дIаболабаьб денал долча йоIо. Кубань, Крым мукъайоаккхача Сапун-лоами Севастополи фашистех цIенъеча дакъа лаьцад цо. Украина, Белорусси, Прибалтика — иштта ба цун фронтовой никъ.

1945 шера Гаьнарча Малхбоалене кхоач Анна Тодоренко, цига а денал гойт. Цун наькха тIа леп дукха орденаши медалаши. Могашмаьрша йолаш цIаенай фронтовичка, бакъда, цун дега чура цIаккха дIаяргьяц тIема аренашка шоай синош дIаденнача 24 грозненски йиIий цIераш. Деналах ца бохаш, шоай синош Даьхен духьа дIаденнад Цапина Надяс, Гопак Ленас, Кухтина Надяс, Гудым Ленас. МоастагIчун снайпера техача топах командир лоравеш шийн вахар дIаденнад 18 шу даьнача Галдаева Оляс.

Шийн тIема никъ 84 къаьсттача форда бригадаца дIаболабаьб Бекетова Надежда Николаевнас.

Шийн однополчанкашца — вай мехкахошца Л. Шибановаца, О. Пономареваца, Е. Кавнацкаяца, Г. Анкудиноваца, М. Полинаца, З. Китаеваца, кхычарца Таманск ахгIайре, Украина, Польша, Чехословаки мукъайоаккхаш хиннай Н. Бекетова, цун тIема никъ чакхбаьннаб Праге. КIезига дац цунна тийнна деза тIема совгIаташ.

Кхалнахага - фронтовичкашка хаттараш ду каст-каста: «Хала дарий мехкараштa тIем тIа». Цар массане а луш дола жоп цаI да: «Хала дар, Iалаьмате хала. МаIача наха нийсса кхоачашдора оаха Нана-Даьхенна хьалхара тхоай сийлен декхар, тIема деррига Iазапаш дайнад тхона, хIара гIа мел боаккха когашта кIал хиннай Iоажал. Бакъда, низ кхобаьбац оаха тхоай сийлен декхар дизза кхоачашдара, бокъонца кхоачашдаьд салтечун декхар.

ДIалувцар, боабар кхерам боллаше а, моастагIчун чIоагIаленаш йолча территоре тIа, цун кIоарггача тыле а ухаш, шоашта могар даьд кхалнаха - разведчикаша.

Царех дувцаш эггара хьалха цIераш яха лов кхерар фуд ца ховш хиннача разведчицай, вай мехкахой К. Абаловай, А. Поляковай, Я. Зампольскаяй, М. Дейневай, П. Подберезнаяй, Е. Александровай, кхыбарий.

ТIема шерашка гуш йоацача фронте деналера гIулакхаш карагIдийннача дукхача советски патриоткашта тийннай орденаши медалаши. Масала, Абалова Ксения Николаевнана деннад 19 правительственни тIема совгIат.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIема летописе шийн цIи дошо алапашца дIаязъяйтай вай мехкахочо, Грозненски медицински училища выпускницас, № 46 йолча гвардейски кхалнаьха авиационни полка штурмана, Советски Союза Турпала Джунковская Галина Ивановнас а.

Вай тахан бийцараш бац Даьхе лораеча денал гойтача кхалнахах цхьабараш мара, бакъда, цар список дIахо а язъе йиш йолаш я Е. Кулинича, С. Захарченко, М. Ушаковай — Социалистически Къахьегама Турпала, А. Яковенко, В. Казаченко, М. Аскольскаяй, М. Белаяй, Е. Гуполовай, М. Проняй, Н. Мироновай, Н. Федоренко, вай республика дукхха а дукхача кхыча мехкарий цIераш а йоахаш. ДIаухаргда итташ шераш, бакъда, цIаккха йовргьяц Даьхе лораеш денал гойтача кхалнаьха сийле, цар вахара масалашца кхеергья вай хьалкхувш йоагIа къона тIехье.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце шоашта енна бокъонаш, паргIатонаш бахьан денал гойтача кхалнаьха, мехкарий сийлен гIулакхаш дицдалийта, цар цIераш йицъе йиш яц вай, царна хьалхара кхоачашдинза дардоаца вай эггара керттера декхар да из.

М. КАРАТАЕВА,
ЧИИИСФ историе сектора заведующи, исторически Iилмай кандидат.

Эргалонаш елга сихдара наькъагІа

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГДА

Сона хеташ, нагахьа саг хургвац дукха ха йоаццаш хиннача КПСС ЦК Пленуме М. С. Горбачева даьча къамаьло уйла ца яйташ, шишийца дага ца воалаш. Тха ферме а вац цу тайпара саг. Хувцалуш, замангахьа дукхагІа лесташ доагІа тхо а, тха вахар-лелар а, гІулакхаш а.

ДІадахача шера оаха хІара Іаттагара хьалха яьхачул 528 килограмм шура дукхагІа яьккхар, толаме кхоачашйир паччахьалкхенга из йоккхара план.

Кхы а камаьршагІа дІадоладеннад тха болхлошта ер шу. Иштта хила а доагІа из-м, хІана аьлча хьалха баьккхачул кІеззига баьккха а совленна ца баьккха гІа — фу гІа ба. ТІаккха цхьан метте латтилга ма дий из. Тхо цхьан метте латта лаьрхІа дац. ХІара Іаттагара юкъера лаьрхІача 2481 килограмм шура яьккхар оаха соахка. Из яр планал 351 килограмм дукхагІа. Укх шера 2550 килограммага дІакхачийта лаьрхІад оаха из хьокхам.

Дукха доаркаш ба тха фермашка цу хьокхамел дукха гаьна баргболаш а бала низ болаш а. Царех я, эггара хьалха, тха Терхоева Зула. ДІадахача шера хІара Іаттагара 4307 килограмм шура яьккхар цо. Цо санна хьинаре къахьийгар Лорсанова Іайнас, кхыбараша. Цар укх шера шоай хьокхамаш 4300 — 4500 килограммага дІакхачийта лаьрхІад. Со а юсаргьяц царел тІехьа. ДІадахача шера 4513 килограмм шура яьккхар аз. Укх шера 4600 килограмм яккха уйла йолаш а я со.

Цхьа доярка яц тхона юкъе тІехьаюсаш. Толаме чакхбаьккхаб оаха январь а. Цудухьа бетта планах йоагІачул совгІа 46 центнер шура дІаяллар тха фермо паччахьалкхенна. Фуд эггара хьалха дикагІа, хьинарегІа къахьега тхо оарцагІдоахар? Совхоза дирекце, партийнии профсоюзнии организацеша, специалисташа укх тІеххьарча хана тхона тІалоаттабу теркам ба. Из теркам бецаре хІанз оахош болх беча подряде а хургдацар тхо, хІанзара атта салоІам а хургбацар.

Хьалха доахан дийтта доаллаше а цІадолхар тхо. ХІана аьлча, безаме яцар ферме, дог тІаозаш цхьаккха хІама дацар укхаза. ХІанз тхаяр мо клуб (кхычар-м цІе уголок оал цох) кхыметтел тха йоккхача Экажкъонгий Юрта а яц. Безаме сакъердара, салаІара мел эшар да укхаза: деша керда газеташ, журналаш, ладувгІа радиоприемник, магнитофон, хьажа телевизор. Собрани, совещани е езаш хилча цига вІашагІкхет тхо. Городера хьоашала баьккача артисташта а паргІатта я укхаза. Уж а хул тхо долча каст-каста.

Иштта, тІеххьарча хана хиннаб Къулбаседа ХІирий драмтеатререн Х. Нурадилова цІерагІча Нохч-ГІалгІай драмтеатререн артисташ.

Маьха вІалла деза а доацаш чаме даар кийчдеш башха столови я тха, дІайхен шийлен хий долаш душ я. Лоацца аьлча, тха цІагІардар да-кх укхаза а. Цудухьа хьалха мо сихлац тхо болх баьлча цІадаха а, юха ца доагІаш хьеле а.

Из ба балха тха безам тІаувзаш бола цхьа никъ. ШоллагІбар ба аз йийца коллективни подряд. Тха къахьегама кизга да из аьлча, нийсагІа а хургдар. ХІана аьлча, хІанз тхона хов тхоашкара дІа фу дех а оахош хьа фу дех а. Оаха хьадаьчунга хьежжа хул тхона хьалур а. Уж эргалонаш ялехьа масехк шу хьалха доакъар доацаш доахан дисача, Іунал ца деш уж дитача Іаяха сагота болаш хилацар дояркаш.

Подрядо бокхха пайда беш латт тхона а совхоза а. ЦІаккха а хиннаяц оаха йоаккха шура дІабода мах нормагІа болаш. ХІанз цу тІа дІатІакхачийтай оаха из. ДІахо йодача хана из яккхарга дІадодар кІезигагІа хилийтара тхоай низ дІакхоачар дергда оаха. Из тха вІаштІехь а даргда шура дукхагІа яккхарцен доакъара кхом барцен.

ГІулакхаш кхы а дикагІа леларгдолаш оарцагІъяха таронаш а я тха ферме. Масала, хийцца юкъе янкха йиш йолаш я хІанз массанахьа а айяь ювцаш йола дезала подряд. Подрядни дезала звенош е мегаргболаш ба, масала, дояркай ДарсиговгІари АлиевгІари дезалаш.

Дика дар, нагахьа санна тха ферме кхычахьа санна, машинни хьисапе доахан детта доладоре.

Цхьаькха а ала лов. Ветеринарни лораша чІоагІа дехар ма дой: лазарех шоаш лорале, хьайбаш а лораде яхаш. ТІаккха миштта лоралургда тхо бІаь гІа мара юкъе боацаш цамогаш дола доахан чудола ферма тхона лоаллаха хилча? Из гІулакх-м дар гаьна а ца доахаш хьажа везаш.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара хетадаьча цІейна оахош тІаийца лакха социалистически декхараш толаме кхоачашдара низи хьинари ца кходеш къахьегаргда тха ферма дояркаша. Иштта уйла чІоагІъеннай тха КПСС ЦК январски Пленум хинначул тІехьагІа.

Х. СУРХОЕВА,
Назрановски района «Экажевский» совхоза № 2 йолча ферма доярка.

МАДРИД. Испане дукхача городашка дешархойн кагирхойн юха а выступленеш еш ба. Мадриде манифестаци чакхйоалача хана, нах дІа-хьа лелхабе аьнна полице чІоагІъяь отрядаш юкъехкхайсар, хІаьта цига 25 сага чов йир. Іаьдало баьча хоамах цига 10.000 совгІа саго дакъа лаьцар. Манифестанташ дешара эшарашта йола паччахьалкхен ассигновани лакхъелга, къахьегамхой бераш цига деша увтта йиш хулга Іалашделга дІадехаш йола список паччахьалкхенга дІаяла лаьрхІабар.

СУРТА ТІА: Мадриде полицейскеша дов деча хана.

Рейтер—ТАСС сурт.

Ткъаь ялх шу даьннад Золоторев Павела Сунженски района «Победа» яхача колхозе механизатор волаш хьаьнала къахьега. Цхьа ди дІадахийтац йоккха балха опыт йолаш волча Золотарева шийна тІадилла гІулакх дизза чакх ца доаккхаш.

Хан-ханнахьа технически обслуживани еш хиларах коэффициент лакха йолаш болх а бу цун тракторо. ЦхьайтталагІча пятилетка шерашка доккхий толамаш даьхача механизатора Къахьегама Сийлен II, III степена орденаш еннай.

СУРТА ТІА: Сунженски района «Победа» яхача колхоза механизатор Золоторев Павел.

С. АЛИХАНОВА сурт.

Кердача хьалашка

ШийтталагІча пятилетка шоллагІча шера хьалхара бутт чакхбаьннаб. Производственни коллективашта тайп-тайпара хилар из. Цхьаяраша эргабаьккха тоабир шоай болх, вожаш тІехьайнсар.

КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленуме белгалдаьккхар берригача балха тІа эргалонаш елга сихдара парте дІаболабаьча наькъо дика толамаш доахийталга, цу наькъа хьалхара гІа баькхалга.

Парте хьахьекхар дІахьалхашкахьа ахар сихдара средстваш. Из да Іилманеи техниканеи карагІдаьннача, эггара кердагІдарех пайда ийбар, боахама механизм, кулгалдара еррига система чІоагІа эргаяккхар, наьха къахьегамеи общественнии хьинар цІенхаштта айдар.

ШийтталагІча пятилетка хьалхарча шера даьха толамаш чІсагІ а деш, дукхкача производственни коллективаша толамца кхоачаши тІеххоачаши йир 1987 шера январь бетта заданеш.

Республикерча мехкдаьттахоша планал совгІа даьккхад 10 эзар тонн мехдаьтта 14 миллион кубически метр газн. «Грознефть» объединени еррига хьайицаца къахьегама овсарле лакхъяра январь бетта план 112 процент кхоачашъяьй, соахка январь бетта хиннача 7 процент лакхъяьй из.

Продукци маьхалъяккхара планах лоархІаьй «Оргтехника» производственни объединене коллектив, йиъ процент йоагІачул дукхагІа арахийцай продукци, поставкаш яра план 100 процент кхоачашъяьй.

Дика болх бир «Промавтоматика» НПО опытни завода коллективо, 1986 шера январь бетта арахийцачул 37 процент дукхагІа продукци арахийцар цо укх шера цу юкъа, къахьегама овсарле лакхъелар 30 процент, тІа мел кхийтта продукци хьайир къахьегама овсарле лакхъяра чотагІа, кхоачашдаьд поставкаш яра декхараш.

Продукци маьхалъяккхара январь бетта план толамца кхоачашъяьй хьун, хьу чакхйоахача, яйгачеи кхачани промышленноста коллективаша.

Из иштта дале а, 1987 шера январь бетта итогаша хьахьокхачох дукхкача, производственни коллективашка хувцаденна хІама дац дегІаахар сихдарен балха тІа эргалонаш ярен даькъе, дукхкача хьокхамий планаш кхоачаш ца еш йисай, дукхкача балха участкашка хьинаре къа ца хьегарал совгІа, тІехьабусаш а моттигаш нийсъеннай. Из деррига а Іаткъар республика индустре балха.

Шийтта предприяте кхоачашъянзар продукци маьхалъяккхара январь бетта план, цар маьхала ца йоаккхаш йисар 6 миллион сома маьха продукци, кхы а дукхагІа хилар къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца яь предприятеш, договорни декхарех дІаяхьийта езача продукцех 7 млн. сома маьха гаргга йола продукци дІа ца йохьийташ йисар.

Болх цІенхаштта юкъагІбоахаш моттигаш нийсъеннай машинашъечен металлообработкан предприятешка. БІарчча из дакъа хьанийцача 1986 шера январь бетта яьккхачул 12 процент кІезигІагІа продукци маьхалъяьккхай.

Эггара чІоагІа тІехьаюсачерех я «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене, «Красный молот» завода. ЧИУС-а аьшкбетонни конструкцей завода коллективаш.

Из бахьанце халкъа боахамга а потребителашка а дІа ца кхоачаш юс 189 эзар сома маьха мехкдаьтта аппаратура, 0,6 эзар кубически метр ардах, эзар тІеханахьа дувхаду пазата барзкъа, 37 тонн кондитерски изделеш, дукхха кхы тайпа продукци. Республика бІарчча хьанийцача 2 процент кІезигделар арахеца халкъа эша товараш.

Дукхкача коллективаша шу дика дІа а доладаь, арахеца продукци дегІакхувлара оттаь заданеш толамца кхоачаши тІеххоачаши ю.

Грозненски ремонтно-механически заводеи Гудермесски «Нефтехимзапчасть» заводеи арахеца продукци тІакхийтай шийтта процент. «Электромеханически» заводе — 1,5-зза. «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе — 9 процент, Назрановски трикотажни фабрике — 22 процент. Уж санна дола масалаш кхы дукха да.

Цхьабакъда, «Красный молот» объединене арахеца продукци 34 процент кІезигъеннай, биохимически заводе—9 процент, швейни производственни заводе — 12 процент, кога гІирс беча фабрике — 14 процент. Царех цхьайолча а кхыча а предприятеша планаш кхоачашъяьяле а, планови заданеш лохъяь хиннай цар, квартал, шу чакхдоалача хана хьинарегІа цар къахьега дезилга, ларде а лувцаш. Социально - экономически дегІаахар сихдарца, эргалонаш ярца, цхьаккха дича а доагІаш дац иштта болх белга.

Укх шера денз объединеней, предприятей боахама балха керттерча даькъе мах бергба оттадаьча договорашка хьежжа продукцена поставкаш яра декхараш бІаь процент кхоачашдой.

Поставкаш елга юкъагІдоахаш хилара йола льготни еррига проценташ дІаяьхай. Цунца дувзаденна ала дезаш да, дукхха коллективаш хьалха санна дисциплина йоацаш хилар, 1987 шера январь бетта поставкаш яра шоай планаш кхоачашъянзар республикерча 20 предприяте е хІара ворхІлагІчо. Поставкаш яра даькъе дукха декхараш тІадисар «Грознефтеоргсинтез» объединене, «Красный молот», биохимически заводий, ЧИУС аьшкбетона конструкцей завода, швейни производственни объединене, кога гІирс беча фабрика, кхы дукхкача предприятей коллективашта.

Укх шера ерригача промышленни предприятей коллективаша доал дара кердача хьалашка дІаболабаьб болх. ХІаьта предприятей цхьа дакъа даьннад йиззача хозрасчетеи, ше-шийна финансировани ярен режимага. Дицдалийта йиш яц, доал дара моллагІча механизмага яьннаяле а предприятера къахьегама дисциплина во хуле, предприяте элементарни порядок ца хуле балха тІа дика ка ярг йоацилга.

Из иштта хилара тешалдеш я 1987 шера хьалхарча бетта баьча балха итогаш. Цхьайолча предприятешка бутт дІаболабеннача хана чІоагІа мела лелар болх, хІаьта бутт чакхбоалача хана план кхоачашъе гІерташ штурмовщина дІайолаелар, болх бе ца безача сахьаташка, салоІача деношка тІехьа къахьегар.

ХІанз а моттигаш нийслу, бетта тІеххьара декада дІайолаеннаяле а, заводаш ах бетта программа мара кхоачашъянза йолаш. ТІеххьарча деношка корзагІа а баьле план ю, из халкъа боахама чІоагІа Іаткъ, вогІа хул хьаю продукци, сихагІа тишлу болх беш йола оборудовани, низ дІакхачац транспорта, кІаьдлу нах. Из практика цІенъяь дІаяккха езаш я.

Пятилетка шоллагІча шера лоархІамегІа йола башхало — продукци дІаэцача госприемка юкъейоалаяр. Вневедомственни тІахьожамо чакхъялийтац во продукци. Госприемка рекомендацех производства деррига доакъош, еррига технологически оборудовани тешаме йий хьеж балха тІа.

Іилма - технически прогресс елга сихдари дегІаахар сихдари госприемкаца дувза а дувзаш, яхь дегІакхуларо вІаштІехьдоалийтаргда производство эргаяьккха тоаеча керда гІа баккха.

КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева советски халкъага даьча кердача шера кхайкарал тІа аьлар: «Вай дика кхетадеш да цхьаанне а вайна хьалхара гІулакх дергдоацилга, вай декхараш, вай проблемаш кхоачашъергйоацилга. Деррига а вай воаш хьаде дезаш да. ХІаьта из да вайх хІаране дукхагІа болх бе беза яхилга, хоадамболлаш дукхагІа. Иштта мара Іалашдулургдац эргалонаш елга сихдар, Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизар дикача къахьегама толамашца белгалдаккхар».

КЪАХЬЕГАМА МУЛАШ

Къахьегама толамаш денгара денга дикагІа а хулийташ къахьег Малгобекски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша. Январь бетта дерригача технико - экономически хьокхамий паччахьалкхен план дикка тІеххоачашйир цар. Бетта заданел совгІа техар 172 метр бурув.

Къахьегама овсарле лакхъяра бетта задани 111,6 процент кхоачашъяьй УБР коллективо. Духхьал из лакхъяра чотагІа техад цо планал совгІа мел теха бурув. Юкъера лаьрхІача хІара станокаца бетта бурув тохара коммерчески сухала план 9,8 процент тІеххоачашъяьй цо. Бурув тохарга дІабода мах лохбарах кходаьд эзараш сомаш.

Хадданза паччахьалкхен план тІеххоачашъеши социалистически яхье хьалха латташи хиларца белгалъяьнна дукха буровой коллективаш я управлене. Царна юкъе а къаьстта дика болх а беш, яхьа керте латташ я буровой начальникаша Ильясов Лемаси Гандалоев Мухьмаден кулгалдеча бригадай коллективаш. Цар бурув тохара хІара сменагІа заданеш 125—130 процент кхоачашъю. Шин бетта план кхоачашъе гарга я уж.

* * *

Производствана интенсификаци яра йола ленинградций инициатива хьал а лаьца, шин сменагІа болх беча Назрановски трикотажни фабрика коллективо дика къахьег шийтталагІча пятилетка шоллагІча шера. Январь бетта планагІа лаьрхІачул совгІа цо тийгар цхьа эзар тайп-тайпара барзкъа, йоагІачул дукхагІа маьхалъяьккхар пхийтта эзар сом мах бола товарни продукци.

Арахецача продукце дикал лакхъяра йолча паччахьалкхен планах лоархІабаьб фабрика хІамаш тегараш. ХІаьта къахьегама овсарле лакхъяра план 100,6 процент кхоачашъяьй цар. ЙоагІачул дукхагІа продукци маьхалъяккхарах, кхом барен хьурмат дарен режим чІоагІъярах, арахецача продукцега дІабода мах лохбарах укх шера пхи эзар сом пайда баьб цар.

Уж толамаш даха цар вІаштІехьдаьннад къахьегамен производственнии дисциплина тоаярах, балха ханахи производственни мощностехи бизза пайда ийбарах, болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи кхетамца вІаштІехьяккхарах.

Фабрика бригадашта, цехашта юкъе яьржача социалистически яхье укх шера даим хьалха латташ хьабоагІа Дзарасова Галинаи Джандарова Сельжани керте латтача яхлагІчеи ворхІлагІчеи конвейерий бригадай коллективаш. ХІаьта предприяте цехашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхай Балхаева Лидфас кулгалдеча цхьоалагІча цеха коллективо. ШийтталагІа пятилетка йолаелча денз хІара сменагІа нормаш 150 — 180 процент кхоачаш а еш, хІанз укх шера август бетта чотагІа къахьегаш итт хІамаш тега мотористка я фабрике. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш Сакалова Мария, Долгиева Рукъет Богатырева Марем, Тутаева Эсет, Котнева Гирет, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ПОДРЯДО ХЬИНАР СОВДОАХ

Юртбоахама техника ханнахьа тоаяь яккхара оарцагІбаьннаб Урус - Мартановски района «Горец» совхоза мехмастерске болхлой, механизатораш.

Дика вІаштІехьдаьхад цар къахьегама хьалаш. Ерригача цехашка йІайха я. Делкъа ха хьатІакхаьчача мастерскена юххе йоаллача столове хІама дуъ. Болх чакхбаьлча душа кІал лувча йиш я.

Дукха ба мастерске декхарех толамца лоархІабеш, йоккха балха опыт йола нах. Масала, моторааш тоадеш вола 68 шу даьнна къахьегама ветеран Кадыров Мовлди. Хаяха вале а кадай саг ва из. Сиха ду ше хьадер. Цу сахьате гучадоаккх цо тоабе шийга хьабеннача мотора эшар. Дукха ха йоаяц из тоабеш.

— Тха совхозера меттел, кхыча боахамашкара а нах ух из волча тракторий, машиний моторааш тоадайта, — йоах мастерске заведующе Мунаев Султана.

Иштта боккха говзанчаш ба: токарь Ибрагимов Ваха, аьшкапхьар Саaев Хасмохьмад, доагора аппаратура тоаеш вола Яхьяев Тапа, слесарь Тарсаев Зайнди, вулканизатор Шамаев Махьмуд.

— Уж бецаре тха йиш а яцар, — йоах Мунаева. — Трактораш, тІехьаювза инвентарь тоаеш эшача оатхалех кІезигагІа яле 30 процент яр цар шоаш хьаю, е тишъеннараш меттаувттаю. Балха нормаш 140—150 процент кхоачаш ца еш ди а дІадахийтац.

Дукха ба мехмастерске рационализатораш. Масала, заводе яьча станока тІа еха хьамча ши камера мара сахьата лотае карагІдалацар хьалха вулканизатора Шамаев Махьмуда. Уйла йича гучадаьлар болх шозза сихагІа бе йиш хургйолаш станок эргаяккха аьттуь болга. Махьмуда аьннача тайпара, керда оатхалаш хьайир токара Ибрагимов Вахас. Уж станока тІаоттаьчул тІехьагІа, сахьата йиъ камера тоае волавелар Шамаев.

Кхоачамболлаш эша оатхалаш еце а балха дика хьалаш вІаштІехьдахара чотагІа толамаш доах мехмастерске коллективо. Масала, дІадахача шера йиълагІча квартале план ткъо йолаш, 24 трактор тоайир. ХІаьта хІанзчул тІехьагІа кхы а ши трактор тоайича боал уж укх шера хьалхарча квартала задани яь а.

— Уж тоаяра эггара дукхагІа кхо-диъ ди мара эшаргдац тхона, — йоах Султана. — Вешта февраль бутт чакхбалалехьа кхы а йиъ трактор кийчон мугІаре дІаоттае дага да.

Тоаьчул тІехьагІа цунна мел дика гІулакх даьд, хІара системо, агрегато миштта болх бу хьожар из йолча бригада бригадир, цу тІа болх бе безаш хургвар ца хьожаш а цхьа трактор араялац мехмастерскера. Деррига вІаштІехьа хилча акт оттаю. Цу тІа кулгаш язду, лакхе вийцача шиннел совгІа, совхоза керттерча инженера а мастерске заведующе а.

Иштта из цІа дича далац. Кхаш леладу совхоза еррига бригадаш подрядагІа болх беш я.

Мехмастерске тхо долаш, цун керттерча цехе бархІ трактор латтар. Уж тоаеш боахкачарна новкъостал деш дукха кагий нах бар.

— Тха совхозе вІашагІъехкача механизаторий курсашка дешаш ба уж. Тахан практически занятеш я цар, — аьлар Мумаева.

Курсашка дешаш 22 саг ва. Йоккха опыт йолаш ба царна хьехараш а. Кхоъ лакхера образовани йолаш ва.

— ДІанхача шерашка духхьал техника лелае, доал де, лаьтта аха, тоаде мара уж Іомабеш хиннабеце, хІанз экономиках дар а хьех, — йоах Мунаева. — ПодрядагІа болх беш хилча из хар чІоагІа лоархІаме да.

Дика чакхйоах практически занятеш а. Юртбоахама механика Асаев Султана кулгал а деш, дешархоша вІашагІйоах трактора, комбайна тайп - тайпара оатхалаш.

Уж тайпа курсаш чакх а яьха хІанз совхозе болх беш кІезига нах бац. Царна юкъе я ши кхалсаг — Тапаева Езирен Эльбузукаева Лайлаін.

Балха квалификаци лакхъяра Калиновски профтехучилище ухийт механизатораш. Цига ший балхах дика кхеташ вар мара вахийтац. ХІанад из ишта?

Цу профтехучилище хьех техниках дукхагІа пайда эцара, из сихагІа тоаяра фу деза. ДукхагІйолча хана уж хьехамаш Іилмана тІеххьарча хана карагІдаьнначунца бувзам болаш хул. Цудухьа цига хьехачох техника дика йовзар мара кхетаргвац. Из бахьан долаш ухийт цига балха квалификаци лакхъяра толашагІа бола механизатораш.

«Тракторех, автомобилех, культураш чуэцачеи кхычеи машинех пайда эцилга дикка тоаде, ханал хьалха царна списани яра гІулакх ма нийсдалийта. Техникана ремонт елгеи доал делгеи, хІаьта иштта цун ха йІаьхъелга а тоаде», аьннад 1986—1990 шерашка а 2000 шерага кхачалца йолча юкъа а СССР экономически социальнии дегІайоалаяра долча Керттерча лостамаш тІа. Из тІахьехам бицлац совхоза къахьегамхошта. Цунна тешал деш да техника сиха а тешаме а тоаеш хиларал совгІа, кийчон мугІаре дІаоттаяьчоа, Іан замалахьа из талхаргІйоацаш машиний даьтта, басар хьекха, кхытайпа доагІар даь Гостехнадзоро дІа ма деххара лоаттаеш хиларо. Къаьстта дика доал даьд тІехьаювзача инвентара. ХІаьта из совхоза мел яр соахка тоаяь яьккхар, эггара сихагІа — Виситаев Идриса кулгалдеча шоллагІча отделене. Из толам баккхарах ахчан премиелар цун коллективана.

— Кастта подрядагІа вІаштІехьбоаккхаргба мастерске коллектива болх. ХІанз цхьаьца экономически расчеташ еш я. Из гІулакх юкъедоаладича кхы а лакхлургъя тха болхлой къахьегама овсарле, — аьлар Мунаева тхо дІакъасташ.

М. ХАМАТХАНОВ.

НИЗАШ ДЕЛГА— КИНО А ВАХАРЕ А

...ХІанз чикагски полици сиха хьакхаьчар. Из хьайийха пхи минот яьлча дукхаза вІаштІардаьча цІен подъезда юхе мигалка йоалла «плимута» сецар. Цунна тІера Іо а лийлха лагІаш тІа гІолла урагІбайдар тенна кагий нах. Кастлуш уж юха гучабаьлар шоашца ма хулла юха гІерташ кхувш воагІа ши кІаьнк а волаш. Шоаш лийцараш автомобила чу дІачу а бехна порядок лораераш кхы хье ца луш дІабахар...

ТІехьарІо газеташа хоам бир: зулам даьчара пхийтта шу даьнна ши кІаьнк лаьцав аьнна. Цар цхьаь яхача пенсионерка квартире ниІ йохаяь, чу а баьна, из дІа а йийхаь урс тІа а увттадеш ахча хьадийхад. Таташ а цІогІарч а хезача лоалахоша полици хьайийхай...

Кхерамца низ тІалоаттабара укх тІеххьарча шерашка Америке боаллача гІурта юхе из массазара хІама да. Къиза зуламаш, боабаь нах, е доаккха къоал мара ца дувцача прессо из мугІарера гІулакх дувцар тамаш я.

Цу исторе шийна теркам тІаозар фуд? Уж шаккхе новкъост хьаьрваьнна, бокъонаш телха яь а, иштта, хьалха криминальни досье тІа а нийсвенна а вацар. Материальни а дика Іалашбаь бар уж. ХІаьта из дац — керттердар. Гучадаьлар, кхувш боагІараш зуламга бигар кино долга.

ГІулакх иштта дар: цига чулелха ши кІира хьалха Биллен Томен ши видеокассета а ийца цІагІарча видеомагнитофонаца царга хьажар. Царех цхьан фильме дувцар США йоккхача гІорода цхьан районе нах боабеш хиннача цхьан «тинэйджерий» шайках. Кхенза болча бандиташа духьалъотта могаргдоацараш — къаьна пенсионераш, цамогаш бараш, е шоай нийсархой хержар цу гІулакха. Шоашта кхерамзле йоацилга хайча мара тІакхувдацар уж. Дукха уйла ца а еш новкъосташа шоашта зІамигача экрана тІа бІаргаейнача эпизодех цаІ кхоачашъе лаьрхІар, цхьабакъда цар аьттув балазар.

Ала йиш яц из духхьашха хинна хІама да аьнна. Киносюжеташа хьалхадоахаш дола зуламаш США каст-каста хул гангстерий чІоагІа теркам тІаоз лаьрхІа оттаьча нах бовхара а къоал дара а сценареша. Иззаморг хьалха хулар видеотехника вахара юкъе ялехьа а. Хьалха а «къаьнарча дикача ханашка» а массови информаце средствашa говзача тайпара банкаш кхахьарах, сага дагадохаргдоацача бесса хІамаш кхухьача зуламхоех лаьца хоамаш дора, цхьабакъда цунах цецбувлаш безамца дувцар. Хьажая шо миштта говза а ка йоалаш а ба жуликаш — кинора а тІехьа шоашта пайдане хургдар хьаэца вІаштІехьдаьннад цар.

ХІанз статьяй чулоацам кхы тайпа сагото яйташ ба. ДукхагІа сагото ю кхувш боагІараша деча зуламий боарам айлуш латташ хиларах. Ханаш гуш ма хиллара хувцаеннай. ХІаьта социологаша чІоагІа теркам тІаоз бокъонца деш дола къоалаш, нах боабар видеосюжеташта геттара тара хилара. Малхбузен видеопродукци талмастта йовзаро а тІехьа зрителашта, къаьстта аудиторе дикка дукхагІдола дакъа хулача кхелетараштавоча саагІорахьа воздействи еш хилара шеко яц. КІайле яц, видеопленка тІа дІаязъяь хиларах а «сий доал» эггара а вогІча кинофильма, хІана аьлча йоккхача экрана тІа яла цун массаза вІаштІехьа ца доаландаь.

Бытови видеомагнитофонаш геттара дукха дІаяржар из буржуазни общества хьалашка технически прогресс гражданашта беркат мара да йиш яц яха къаьнара бакъдар юха а бакъдир. Из дукхагІча даькъе кхыча бесса хул. Цунах дола масалаш шортта да. Масала, промышленносте шерра автоматизированни процессаши роботаши юкъейоалаярах къахьегама овсарле лакхъенна ца Іеш, эзараш бола квалифицированни болхлой заводий, фабрикий наІарел арахьа бисаб.

Видеокассеташ тІа дІаязду цхьа ший тайпара тамашне фильмаш. Цар фоне вай «турпалаша» Биллен Томен хІама лархІа мегаргдолаш даьр берий ловзарга тарра да.

Нагахьа санна манипуляторашеи компьютерашеи вахара средстваех воаккхе, видеокассеташа ший лоІамагІа уйла елгах воаккх, во инстинкташ хьахулийт, эггара кхерамегІа дар да, берий, кхувш боагІарий чІоагІъенна йоаца психика, кхоачаш хьахинна йоаца интелект хІалакъелга. Из деш цар цхьа никъ лаьцаб хьабе болх ца хилара, дискриминацена духьала, социальни нийсхонна тІехьа доаттабеча къовсаме денгара ди ме доал кхы а хьинарегІа дакъа лоацаш бола кагий нахи мехкарийи улицашкара дІабигар духьа. Иштта кагирхошка машарен тІемен хІанзара керттера проблемаш къоастаеча дакъа ца лаций та гІерт уж.

(АПН).

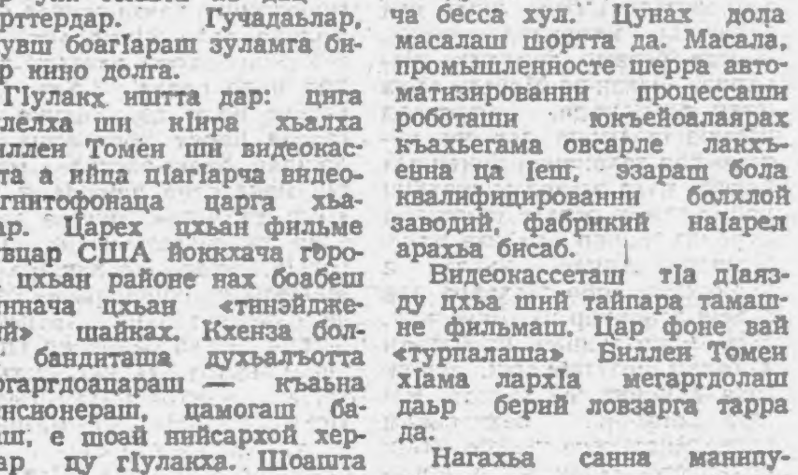

ВІашагІкхийттача Штатий милитаристски программашка дакъа лацарах чІоагІа согато еш я Канада общественность. Иштта мехка предприятешка Пентагона заказагІа бахача наха хьалхара ядерни герз тохара лаьрхІа йола В — ІВ яхача стратегически бомбардировщикашта лаьрхІа (цу типагІа самолет сурта тІа) компоненташ хьаю. Цул совгІа, «Канаде хьаьй» яха клеймо тІа йола деталаш, американски тІкъамаш долча ракеташта, континенташта юкъерча баллистически МХ яха ракеташта, «Трайдент» яхача ядерни подлодкашта бакъда Канадас Вашингтола лаьрхІа йолча навигационни системе йолаш я е дукха ца говш хургйолаш я.

ТАСС фотохроника.

Театре—премьера

«ХЬАМСАРА НУС»

М. Ю. Лермонтова цIерагIча эрсий драматически театро Чахкиев СаIида «БIаргий хих бизза кад» яхача романтически поэмах оттаяь спектакль зритело езаш тIаийцай. ХIаьта укх деношка вайнаьха драматурге цхьаькха премьера хиннай лермонтовций. ХIанз цар оттаьй Ахмадов Iумара язъяь «Хьамсара нус» яха комеди. Комедия положений» оалача жанрех язъяь я из, цудухьа цига хул дукха сакъердаме а беламе а хIамаш. ДукхагIча даькъе укхаза из дувзаденна да марнанаца Маржанаца. Цун роль ловзаю артистка Епифанцева Татьянас.

БIаргашта дукха хIама гуш яц Маржан. Из бахьан долаш комедерча турпалий, къаьстта цун бокъонца йолча нуса Разета (Гоголева Наталья) йишас Санета (Башлакова Татьяна) Маржан цун нус ше я аьле из Iехаеш кхиловзалаш лелаю. Цу гIулакхех хьахул спектаклера беррига белам а сакъердам а. Бакъда, юххера а деррига гуча а даьле, бокъонца комеде хила деззача тайпара дика чакхдоал.

Из комеди театре оттаеш къахьийгад режиссера Куразова Ларисаси художника — Нохч - ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятела Сновинг Александреи.

А. БЕК.

СУРТА ТIА: спектаклера цхьа сцена.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ШоллагIа Ерригсоюзни

ДукхагIа уйла тIаяхийта яларе...

Вай мехка шерра яьржа дIахьош я Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара хетаяь халкъа кхоллама шоллагIа Ерригсоюзни фестиваль. Цунна хетаяь тайп-тайпара дукха мероприятеш чакхйоах вай республика самодеятельни артисташа, бIарччача коллективаша. Царех цаI яр Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен филармоне зале хинна хоровой коллективай республикански конкурс-хьажар. Нохч-ГIалгIайчен районашкара, юрташкарча культура цIеношкара яьхка цига дакъа лоацаш хилар 26 хоровой коллектив. Дакъа лоацаш болча нахах аьлча а, цар дукхалга диллача а, репертуарах лаьца дийцача а тайп-тайпара яр уж.

Царех цхьаьраш дукхача хана денз болх беш а, шоай традицеш а йолаш я. Уж я Сунженски, Наурски, Шелковской районашкара казачий хораш. Цар репертуаре да тайп-тайпара лирически а, обрядови а, патриотически а чулоацам бола хоровой иллеш.

Республике дикагIчарех лоархIчарех я А. Н. Капустина кулгалдещ йола Ассиновскера XIX партсъезда колхоза хор. Хоза дийкар цар дIаоалаш хинна «Наькъа тIа гIолла гIетта бар дом» яха казачий къаьнара илли. Иштта безаме дар цар дIааьнна «Иван-да-Марья» яха илли а. Бакъда, массарел чIоагIагIа наькъа дег чу дужаш дар таханарча дунен тIа бахача наха эггара актуальни йолча темах дола «Дерригача дуненна машар эш» яха илли. Ткаченко Аннас хьалха а доаккхаш, хоро тIехьара тоа а деш даьккхар из. Дика нах, лорабелаш машар, из бахьан къовсам лоаттабелаш, деррига дуненна эш машар, машар лорабара бехктокхам вайна массанена тIабуж яхаш «кхайкар» солистка а ерригача хора а оаз.

Иштта дика коллектив я Сунженски районерча Красни Арме цIерагIча колхоза яр а. Iалаьмате хоза даьккхар цо. «Москвах дола колхозни илли», кхыдараш.

Укх конкурсе дакъа лаьцар Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара хетаяь хиннача художественни самодеятельноста Ерригсоюзни хьажаре дипломантий а лауреатий а цIераш яьхача хоровой коллективаша. Царех цаI я С. И. Грекова кулгалдеш йола «Ассиновский» совхоза халкъа хор. Патриотически чулоацам болаш, къахьегама саг хеставеш, Даьхе лорае тIахьехаш дар цар даьха «Россе хьалхийнар», «Комбайнера илли», «Эскадронаща дахар тхо» яха иллеш.

Казачий хорашта юкъе дикагIчарех яр Калиновская, Дубовская яхача станицешкареи, Чернокозово цIерагIча юртарчеи культура цIеной хораш. Коталон 40 шу дизара хетаяь хиннача Ерригсоюзни хьажаре калиновцаша лауреатий цIераш яьхар. Цу коллектива кулгалхо ва В. И. Поплутин. ХIанз а хоза лекхар цар «Советски герб» яха патриотическии «Колхозная казачья» яхеи «Комарики» яхеи казачий халкъен иллеш.

Художественни самодеятельноста материальни гIулакхаш дикка тоаденнилга гойташ хIама дар, ерригаш хIана яц, аьнна зIамигача а йоккхача а хорий доакъашхошта тIаювхараш дикача кIадех яь а хоза тийга а йола костюмаш хилар. Оалаш ма дий, барзкъага хьежже тIа а ац, хьаькъалга хьежже, накъа а воакх. Цу шинна оагIорахьа хьежача, гуш да тIадувхача барзкъах вай самодеятельность дикка тоаеннилга а цун кхоллам профессиональничунга дIакхоачашхIана бац аьнна лакхбеннилга а.

Укх конкурсе - хьажаре дукха яр вайнаьха хораш а. Царна юкъе хьакъоастае мегаргйолаш репертуар дика йолаш, тIаювхача костюмашца а хоза товш яр укх конкурсе - хьажаре хинна Аргунски СДК, Йоккхача АтагIарча РДК, Урус - Мартанерча РДК, Советски районни культура ЦIен хораш. Цар репертуаре дар партех, Даьхех, къонахчалах, безамах, Кавказа лоамех, Нохч-ГIалгIайченех дола кIоаргга патриотически чулоацам бола иллеш.

Конкурсе - хьажаре деррига а дика дар аьлча, нийса хургдацар. Укхаза гучадаьлар дукха кхоачамбоацараш а. Масала, цхьан дийнахьа 26 хоро дакъа лоацаш йола мероприяти чакхъяккхар формально дола хIама хет. Царех хIара хоро кхоккха-диъдиъ илли оалар. Уж бIаь гаргга илли да. Хьанна моггаргда царех бокъонца дикагIдар хьакъоастаде, малагIа коллектив дикагIа я ха? Шин дийнахьа йийкъа хилаезар уж коллективаш. Цул совгIа, эггара гаьнагIара — МагIалбика районера — баьхка самодеятельни артисташ эггара тIехьа балийтар сцена тIа. Гаьнара баьхкараш хьалхагIа чакхбалийта безар. Нохч - ГIалгIай миI-миIингера хьабаьхка кхо бIаь, виI бIаь саг вар цига. Наха яа хIама а мала хий а хургдолаш буфет вIаштIехьъялькхха яцар. ХIана нийсденнадар из иштта? ЦаI мара яцар бокъонца вIашагIъелла вайнаьха маIача наьха хор.

Наьсарен районера цига дакъа лоацаш е зIамига а е йоккха а цхьа хоровой коллектив яцар. Тамаш йолаш хIама да гIалгIай халкъа хоровой иллеш долаш хилча, уж дIалонхаргдола самодеятельни коллектив вIашагIйолла ца магар. Наьсарен культболхлошта из хIама хилча а ца хилча а мегаргда аьнна бе-башха ца хетилга мара дац из. Шоашта могийтандаь тесса дитад цар из гIулакх. Кхы цхьаькха цхьа кхоачамбоацар а гучадаьлар укхаза. Массанена а ховш да, Ножай - Юрта районе дукха дика хоровой коллективаш йолга. Цигара самодеятельни артисташ хIанз Африке гастролашка баха ба, шоаш боацаш из республикански хьажар чакхдаьккхад аьнна дIахезача, царна из дика хетаргдац. ЗIамига, духхьал укх мероприятена лаьрхIа, оалашма хиллара, сихха вIашагIъехка коллективаш а дукха хIана яр цу конкурсе-хьажаре? ДикагIъяраш хьакъоаста а яь чакх хIана даькханзар из?

Иштта дукха хаттараш хьалхашка оттадеш чакхъяьлар из конкурс-хьажар.

Б. АБАДИЕВ.

КУРСАШ ЧАКХЪЯЬННАЙ

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома политически сердалон ЦIагIа кхаь дийнахьа хилар предприятейи организацейи общественни хьисапе йолча политически сердалон кабинетий заведующей республикански курсаш. «КПСС XXVII съезд — стратегически лерхIарий съезд. Съезда яь КПСС ЦК Политически доклад — коммунистически гIишлошъяра теории практикен творчески, новаторски дегIакху в л а р», «Нохч - ГIалгIайчен халкъа боахама отраслаш дегIакхувлара перспективаехи 1987 шера план, социалистически декхараш толаме кхоачашдара декхарехи», «Ислам хIанзарча идейно - политически къовсаме» яхача темаех йола лекцеш йийшар вузий Iилманхоша.

ЛадувгIараштa хьалхашка «XII пятилетке республика мехкдаьтта, мехкдаьтта чакхдоаха, микробиологически промышленность дегIакхувлара», «Республикерча правови пропаганда дешаех» йолча темаех къамаьлаш дир КПСС обкома отделий заведующеша нн. И. И. Алмазова, В. Н. Яковлева, КПСС обкома отдела заведующе заместитела Р. Г. Закаева.

Дешар чакхдоаккхача юкъа практически занятеш хилар, «Грознефтегеофизика» треста общественни хьисапе йолча политически сердалон кабинета балхага хьежар ладувгIараш, шоай балха опыт дIа-са йовзийтар. Iомаеча курсех хьакхаьча долча литературах хоам баьб. Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революце 70 шу дизара хетаьча «ЦIаккха довргдоаца истореи мугIараш» яхача тематикагIа город Грозный дегIаухилга мишта хургда дIахайтар ладувгIараштa.

Л. КОДЗОЕВА,
КПСС обкома политически сердалон ЦIеп заведующе заместитель.

Школьни реформа—массане юкъара гIулакх

ХIАМА ХУВЦАДЕННАДАЦ

Школьни реформо вай вахара юкъмоттиг дIалаьцай. Кхыча бесса хила йиш а яц из. Таханара школьникаш ба кхоана мехка дай а хинна дIаотта безараш. ХIаьта халкъо зехьа алац, кхоанен ланд тахан йолла. Цудухьа нийса хIама да массе а метте школьни реформах лаьца дувцаш хилар. Амма, уж дешаш духхьал дувцарга а даьха, тIагIоллара хIама леладелга цхьаккха дича а чакхдалийта йиш йолаш гIулакх дац.

Школай цхьаболча кулгалхоша, хьехархоша духхьал материальни база чIоагIъярца ювз школьни реформа, дешара процесс тесса а юташ. Из иштта хилара масал да Экажевски № 1 йолча юкъерча школера хьал.

— Тха базови предприяти йолча «Экажевский» совхозо вIалла теркалдац тхо, гIо дац тхона, — яхаш кадаш бар хьехархой а школа директор Лолохоева Данима а.

Уж бакълув. Совхозаца договор даь шин шу совгIа доллаше, цу тIара цхьа пункт йоагIача беса кхоачашъяьяц цун кулгалхоша.

Школа а дешархой а бала болаш, цар фу леладу хьожаш бац, уж коартолаш, хьажкIаш чуэцара гIо деха ца боагIе. ХIаьта таханара дешархой кхоана совхозе болх бе беза нах болга-м царна дага а дагIац. Школьни производственни бригадаш совхоза структурни доакъош а хинна, цар болх бергбола кха а техника а хоадаяь хила еза дукха ха я. Из хIанз а хьоахадеш дац. ДIадахача шера 20 август тIаккхачалехьа хьае езаш хинна 20 моттиг йола технически къахьегама комбинированни мастерской а йицъеннай.

Хала дац школа мастерской я яхача цIалга чу латта еха станокаш бIарга ца яйча.

Договора 8-гIча пункта тIа йоах: «Дешархошта болхлой говзалаш езаялийтара школаца цхьана профориентаце болх бе, цунна лаьрхIа школе профориентаце дешара-методически кабинет 1986 шера август бетта вIаштIехьъяккха тIаэц совхозо».

Уж санна дараш кхы массагI да? Совхоза кулгалхой моастагIал долаш мо мара школен коа чу ца боалаш хилча, уж гIулакхаш ца деш дисарах тамаш е а езац.

Амма из деррига а школьни реформа цхьа дакъа мара дац. Керттера дар дешара процесс, кIоаргеи чIоагIеи знанеш йола дешархой кийчбелга да. Цу даькъе миштад школера сурт? Цунах лаьца дувцаргда вай хIанз. Учительске латтача шкафа чу дада 4-ча, 5-ча, кхыйолча классий дешархошкара шин бутт хьалха хьажа хьаийдаь эрсий а гIалгIай а меттала йоазош даь тетрадаш. Царех дукхагIдараш хьехархой вIалла IотIахьажанза да, цхьадараш дешархой йоазонга а ца хьожаш, лист чакхйоаллача цIеча къоаламца така хьекха, е «см» яха ши алап яздаь да. Цу йоазонах дешархочоа хала да ше бакъахьа е харцахьа яздаьр фуд ха. Вешта тетрадаш-м дешархо кхете а ца кхете а цунга дIакхоачаш дац. Демаша а диза шкафа чу дадаш да.

Цу школерча пхелагIча классе эрсий метта уроке тхо дахача, тхона дайнар лакхе дувцар кIориг а долаш дар. Цкъа-дале, урок дешархоша цхьаккха хIама кхетадергдоацаш кегаенна яр. Цун тема яр белгалдешах лаьца, хьехархочо ше вIаши тувладора относительнии тIаозарен белгалдешаш, харцахьа масалаш кхувлар. Цхьаккха а кхетам балара, дешархошта хIама довзийтара моменташ яцар.

ХIаьта уроке кхувлаш хинна масалаш 1-ча классе багIача дешархой сакхетама доагIараш дар.

Ерригача урокагIа Iалаьмате кIезига йоазон а устни а болх бир дешархоща. ШозлагIа-дале, хьехара методика тамаш йолаш къаьна яр. Цхьа предложени къоастаеш кхозза дукхагIа ха йоайора.

Хаттараш отт хьалхашка: хIанад из ишта? Хьехархой знанеш йоацилга да? Е цхьаккха тIахьожам боацаш, хIаравар ший мукъагIа виталга да? Из деррига а цхьана долчох тара да гIулакх.

Массайтта филолог ва Экажевски № 1 йолча школе, хIаьта директор ше а филолог я. Цига ба йоккха балха опыт йола хьехархой. Бакъда, цхьаннена шоллагIвар фу деш ва хац. ХIара денна массайттазза шоаш хьачууxача учительске бIаргашта кIал дадача тетрадашка саготала хьежавац цхьаккха, хьежабале а, бала боацаш дитад.

Кхыча мехкара шоаш баьхкача санна цецбувл школа директори завучи тетрадашка хьежаш а урокага ладувгIаш а.

Берригаш хIана бац аьнна болча филологашца, школа кулгалхошца къамаьл деш гучадоал, уж цаI шоллагIчун урокашка ца ухилга, методически объединенеш болх беш йоацилга.

ХIана кхер хьехархой цаI шоллагIчох? Ший гIалат дIахар кхер-кх. Шоашта юкъе дийца а дийца, ца ховр вIаши дIа-юха а хьийха, гIалаташ дIадаха ца а гIерташ, шоайла къайлаххьа гIерт. Цудухьа я дешархой знанеш иштта лоха. Цхьанне а денал дац шийла дикагIа ховчунна дIатIа а ваха е берригаш хьагул а бенна: «Со укх хIамах кхетац, гIо де сона», ала.

Назрановски халкъа образоване отделе са къамаьл хиннача инспектора Зурабовас йоах: «Iа тхона цхьаккха а керда хIама гучадаьккхадац. Из деррига тхона ховш да, аз айса проверка яьй цу школе».

ТIаккха миштад районо инспектора гучадаьнначул тIехьагIа а, гIулакх тоаде ца гIертар? Кхыметел демаша диза дадача тетрадашка хьежа, уж дешархошка юхадIакхачийта а.

— Школа директор хувца лаьрхIад оаха, — йоах отдела заведующе декхараш кхоачащдеш хиннача нов. Ревинас.

ХIанз беррига молх эргабоалаш латтача хана, моттигаш тIара нах дIа-юха хувцарах чакхдоалий-те гIулакх? Вай вахаре, балха эргалонаш е кхычахьара нах тIаухаргбац, хIаране ше волча гIулакх ца тоадой. Цхьаннена а къайле яц дог-уйла хийцача мара болх эргабарг ца хилар.

Сага къахьегама эггара халагIдолча доакъойх цаI да педагогически болх. ХIаьта из болх боагIача бесса чакхбаккхара кхоачам бац, кхыметтел кIоаргга предмет ховш хилар а. ТIехдика ха деза кагирхошта коммунистически кхетам балара методикеи теории.

Дукхача шерашкарча педагогически балха опыто хьахьокх, хьехархо шоашта вайзача хьалхарча деношка денз дешархоша цун знанеи, оамалий предметацарча, дешархой вахарцарча цун безама доазув хоададеш хилар. Дешархоша даим терналду цо ший болх, берашцара гIулакхаш мишта леладу. Цунга хьежжа леладу цар дешарцара а къахьегамцара а шоай гIулакх.

Таханара, яла майоагтIара знанеш дIа ца луш хьехархоша арахецаш бола дешархой ба уж кхоана юха а баьхке хьеха дIаоттараш. Цар Iалаьмате дика хьалоац шоай хьехархой хиннарий никъ, хIана аьлча, из аттагIа ба.

Бохабе хала болча цу зуламеча гомах лаьца дийцар 1984-ча шера апреле «Массане а цхьана уйла е еза» яхаш хиннача статья тIа Назрановски района цхьайолча школашкара масалаш а кхувлаш. Хета тарлора, юхебисараша из кхета а даь, шоай болх тоабергба, аьнна. Бакъда, Экажевски № 1 йолча школана из къамаьл лергах кхийттачох тара а дац гIулакх.

Х. АУШЕВА.

Спорта хоамаш

КIАЛТОХАР

Ший лоIаме кIалтохарах йолча кагирхошта юкъерча СССР чемпионато городе Орджоникидзе мехка дикагIбола къона спортсменаш гулбир. Вай республикера цига дакъа лоацаш вар ялх атлет. Уж берригаш а «Трудовые резервы» ший лоIамеча спортивни общества викалаш бар.

Соахка цу тайпарча яхьашка чемпиона цIи яьккха Умаров Рамзан шоай дозал 74 килограммага кхаччалца болча спортсменашта юкъе кхоалагIа хилар. Иштта бронза медаль яьккхар Токаев Iарбе а.

Т. СОКОЛОВА.

БОКС

Каунасе кIирандийнахьа чакхъяьлар боксах йола СССР чемпионат. Цига дакъа лоацаш хиннача вай мехкахошта юкъе къаьстта белгалваьлар СССР абсолютни чемпион, дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер Себиев Рамзан. Финале А. Золкин эша а ваь, шоай дозал 91 килограммага кхаччалца болча спортсменашта юкъе чемпион хилар из.

А. ИЗМАЙЛОВ.

ЯХЬАШ ЧАКХЪЯЬЛАР

Республикански шахматни клубе укх деношка чакхъяьлар НГIАССР шашкех йола чемпионат. Хьалхарча туре денз лидераш болаш хьабаьхкар спорта мастералла кандидаташ Хайтаев Вахеи Касумов Мовсари. Эсала дIайолайир яхьаш СССР спорта мастера В. Шамова.

Чемпион хилар «Гудермесский» МПМК болхло В. Хайтаев. Якхха йиш йолча кхойттанех 12 очко яьккхар цо. Цунна еннай лаьрхIа призи республика чемпиона лентеи.

ШоллагIча моттиге ва Гудермесски района № 1 йолча юкъерча школа хьехархо М. Касумов. Из 1,5 очко тIехьависар чемпиона.

КхоалагIча моттиге ва В. Шамов.

В. ДЕМЧЕНКО.

гостям.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

21 ФЕВРАЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 8.30. Машинкаца йийза хIамаш е Iомавеш йола курсаш. 8.40. Гитаристий берий кружок. 10.00. Теникий театр. 14.00. Массовикий - затейникий кружок. 14.00. Барзкъаш даха а тега а Iомавеш йола кружок. 15.00. Нохчий мотт Iомабеш йола кружок. 16.00. Драматически халкъа театр. 16.00. Ритмически гимнастика. 17.00. Таржамхой клуб. 18.00. Балетни студи. 19.00. «ВIашагIкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. Барзкъаш даха а тега а Iомалуш йола кружок. 11.00. Технически кхоллама кружок. 16.00. «Патриот» яха университет. 17.00. «Са лаьтта! Хьол хозагIа а гаргарагIа а дац!» яха тематически сайре. 18.00. «Джигит» яха вайнаьха халхара кружок. 18.00. «УнахцIено» яха клуб.

С. М. Кирова цIерагIа клуб. 17.00. «Досуг» яха клуб. Торжественни комсомольски огонек.

Химикий культура Дворец. 9.00. Баскетболах ловзар. 10.00. Художественни йийза хIамаш е Iомавалар. 11.00. Волейболах ловзар. 16.00. Боксах лата Iомавеш йола спортивни секци. 17.30. «Советски профсоюзаш съездагара съездага» яха лекци. 18.00. «Березка» яха вокальни группа. 18.00. Спортивни гимнастика. 18.00. «Радуга» яха халхара коллектив. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 9.00. Художественни хьисапе йийза хIамаш е Iомавеш йола кружок. 12.00. Вокальни кружок. 12.30. «Денал» яха клуб. «Советски Эскар — машара эскар» яха беседа. 16.00. Гитаристий ансамбль.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 9.00. Берий бальни халхарий кружоко хьех. 15.00. Iалам дезарий клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 13.00. Къоначар цIей. 15.00. Игротека. 18.00. «Оаха лотаду Iалаьматерча хозача безама кIерачаш» яха дезалаша салоIа сайре.

«Оргтехника» объединене культура ЦIа. 19.30. Кагирхой салаIара сайре.

М. Горьке цIерагIа клуб. 17.00. «ГебагIара ракетага» яха киноальманах. 17.00. Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен Денна хетаяь лакхерча классашкарча дешархой сайре.

КИМа цIерагIа клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

22 ФЕВРАЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 8.30. Машинкаца йийза хIамаш е Iомавеш йола кружок. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 9.00. Балетни студи. 9.00. Брейк-данс. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 10.00. Джаза студи. 10.00. Радиотехнически кружок. 11.00. Болх беш я «Фаьлгийи приключенейи дунен тIа» яха киноклуб. 12.00. Бальни дискохалхарийи школа. 13.00. Оперни студи. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 14.00. Барзкъаш даха а тега а Iомавеш йола кружок. 14.00. «Сийг» яха кхувшбоагIарий клуб. 15.00. «Патриот» яха клуб. Советски Эскара бIухошца дола вIашагIкхетар. 19.00. «ВIашагIкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 9.00. Технически кхоллама кружок. 10.00. Сийлахь - боккхача Октября 70 шу дизара хетадаь художественни самодеятельноста концерт. 14.00. «Пхоно хоадабаь мугI» яха утренник. 15.00 «Къона ленинец» яха кинотеатр. Берий художественни самодеятельноста концерт. 18.00. Кагирхой салаIара сайре.

Химикий культура Дворец. 9.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 9.00. Барзкъаш даха а тега а Iомавеш йола кружок. 10.30. Болх беш я салоIача ден клуб. «ЦIеча байракха кIал хьахиннай хьо» яха утренник. 10.00. Волейболах ловзар. 14.00. «Радуга» яхача халхара халкъа коллективо хьех. 18.00. «Советски Союза гIулакх деш ва» яха тематически кинохьокхар. 18.00. «Ритмически гимнастика». 19.00. «Кагирхой салаIара сайре.

КИМа цIерагIа клуб. 17.00. Вокально - инструментальни ансамбла концерт. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БЕРИЙ БАРЗКЪАШ

«Берий товараш» яхача № 55 йолча тика тIа (Победа пр., 38) йохкаш я: кIаьнкашта лаьрхIа курткаш; фирменни хоза хьаяь костюмаш; деша ухача а деша даха ха йоацача а кIаьнкашта лаьрхIа хачеш, кочамаш, пальтош; йиIигашта лаьрхIа тайп-тайпарча фасонех хоза хьаяь кочамаш, пальтош, иштта кIаьнкаштеи йиIигаштеи лаьрхIа кхыйола швейни изделеш.

«Промтовары» объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Телевизионни документальни фильмаш: «Память земли Уральской», «Импровизация на тему отпуска».
8.50 — «ХIана, сендухьа». Берашта йола передача.
9.20 — «Экологический дневник».
9.50 — Художникех дола дувцараш. «Ренато Гуттузо сийна».
10.20 — «Мишта салоI вайI».
11.00 — «Дай-ноаной ди — шоатта».
12.15 — Массанена а хIаранена а.
12.50 — Мультфильм.
13.00 — «Архангельский мужик». Телевизионни документальни фильм.
14.00 — «ДоттагIIе». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Битва за Москву». 1-гIа фильм — «Агрессия». «Мосфильм», «Баррандов» (ЧССР). 1, 2-гIа сереш. Перерыв йолча хана (16.10) — «Кердадараш».
17.45 — «Са дунхабеза Даймохк. Фотоконкурс.
17.50 — Хоккеях СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — ЦСКА. 2, 3-гIа периодаш. Перерыв йолча хана (18.25) — Хьай могаш хила безам бале. 3-гIа передача.
19.15 — Мультипликационни фильмаш: «Наш друг Пишичитай», «Пойга и лиса», «Мы ищем кляксу».
19.55 — «Кердадараш».
20.00 — Телехьажархой декхарца. Эстрадни представлени.
21.00 — «Ха».
21.40 — Эстрадни представлене дIахододар.
23.50 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 «Илли оал, халхаювл къонал».
8.35 — Ритмически гимнастика.
9.05 — «Iуйранара почта». Музыкальни передача.
9.35 — «НаIараш йийлла йолаш». Телевизионни художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
11.45 — «Спорти личности».
12.20 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
12.30 — «Юртарча клубе» (нохчий меттала).
13.00 — Дунен художественни культура. «Денис Васильевич Давыдов». Телевизионни спектакль.
14.05 — «Армуды». Телефильм.
14.15 — «Занимательный кроссворд».
14.50 — Лыжни спорт. Дунен чемпионат. 50 км. МаIанах. ФРГ-ра трансляци.
16.45 — «Куш чу». Телевизионни документальни фильма премьера.
17.00 — Хоккей. СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — ЦСКА. 1-гIа период.
17.40 — ДIалокх Союза ССР Доккхача Паччахьалкхен академически театра духовой оркестро.
17.55 — «Мама». Субтитраш йолча художественни фильм.
19.20 — «Каунасские колокола». Фильм-концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «УнахцIено».
21.00 — «Ха».
21.40 — Доазол декъарча фильма экран. «Не упусти шанс, инспектор». Художественни фильм (Болгари).

22 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара гимнастика. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Мультипликационни фильмаш: «Три Ивана», «Горе не беда».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйранара почта». Музыкальни передача.
11.30 — Никъ берий клуб.
12.30 — Музыкальни киоск.
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Битва за Москву». Фильм 2-гIа. Перерыв йолча хана (16.10) — «Кердадараш».
17.50 — «Вот те на». Мультипликационни фильма премьера.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Новкъост илли». Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Кемеровера передача.
19.35 — «Кердадараш».
19.40 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Прыжок». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Паччахьалкхен Центральни зале Р. Паулса творчески сайре.
23.40 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта».
8.20 — «Не упусти шанс, инспектор». Художественни фильм.
9.35 — Грузински телевидене программа.
10.45 — Iилма - довзийтара фильма премьера.
11.00 — «Эрсий къамаьл».
11.30 — «Сакъердаме старташ».
12.15 — «Даьхен хьамсара цIераш». «Вай Пушкин». Телевизионни документальни фильм.
12.55 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Керда Гулливер». Художественни фильм.
14.00 — «Дунен кагирхойи».
14.35 — «Литературах дола къамаьл».
16.00 — Венгерски халкъа ашараш.
16.25 — «Наьна школа».
16.55 — «Симиренко сомий бешамаш». Документальни фильма премьера.
17.15 — М. Балакирева творчествана хетадаь концерт.
18.15 — «Хьайбай дунен тIа».
19.45 — П. Чайковский — Камерни оркестра йиъ прелюди.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Дерригдунен Iаи студенчески ловзараш. Горнолыжни спорт. ЧССР-ра передача.
20.45 — «Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Бахаш-текхаш йоккха саги воккха саги хиннаб». Художественни фильм.

СОВЕТСКИ ЭСКАРЕИ ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТЕИ ДИ

23 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 я Советски Эскарен ТIема-Флотен Ден хетаяь. Документальни фильмаш: «Советски Эскар», «В далеком дальнем гарнизоне».
8.55 — М. Глинки симфонически миниатюраш.
9.25 — С. Михалкова турпалаш экрана тIа. «Сомбреро».
10.30 — «Котбаьнараш».
11.15 — И. Стаднюк. «КIай палатка». Фильм-спектакль.
13.00 — Илли оал УССР заслуженни артиста А. Ивановс.
13.25 — «Непобедимая и легендарная». Поэтически композици.
13.55 — «Эрсий къамаьл».
14.25 — Историн урокаш. Телевизионни журнал.
15.10 — ДIалокх Тюменерча эрсий халкъа инструментий сенстета.
15.30 — Даьхен тIаоттар — советски сага декхар.
15.55, 17.40, 19.25 — «Кердадараш».
16.10 — ЦТ Экрана тIа духхьашха. «Верза лерагIа...». Художественни фильм.
17.45 — «Юха йист хила, зурманчаш!»
18.15 — Тахан — Советски Эскарен ТIема - Форда Флотеи Ди. СССР оборона министра заместитела — керттерча инспектора, Советски Союза Турпала, Социалистически Къахьегама Турпала, Эскара генерала И. М. Третьяка выступлени.
18.30 — «Тахан дунен тIа».
18.40 — «Юртбоахама знаней университет».
19.35 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Лейтенанта Климова сакъдар». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Шо дех СССР оборона министерства хьалхарча къаьстача хьокхара оркестро.
23.15 — «Тахан дунен тIа».
23.30 — «Са еза Даьхе...». Подмосковье Пушкински моттигашка гIолла.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «ЦIаверзар». Iилмадовзийтара фильм.
8.35, 9.35 — М. Лермонтова лирика. 8-гIа класс.
9.05 — Советски монументални портретни скульптура.
10.05 — СПТУ дешархошта. Информатики вычислительни техникаи лардаш.
10.35, 11.50 — Музыка. 5-гIа класс. Н. А. Римский-Корсакова «Снегурочка» яха опера.
11.05 — «Юртбоахама знаней университет».
12.20 — «Бахаш-текхаш йоккха саги воккха саги хиннаб». Художественни фильм.
14.10 — «Кердадараш».
14.15 — «ТIема ханара берал». В. Пановай произведеней оагIонашка гIолла.
17.40 — «Щерковская легендарная». Документальни фильм.
18.00 — «Денала никъ» (нохчий меттала).
18.15 — «Вахара духьа». Летчик Р. Ахриев.
18.25 — «Са Даьхен салте».
18.55 — Советски Союза Турпалца Р. Аушевца кагирхой вIашагIкхетар.
19.15 — «Нохч - ГIалгIайчен дин».
19.35 — «Патриот» (нохчий меттала).
20.10 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.20 — «Мелодия» яха телевизионни клуб.
21.00 — «Ха».
21.40 — В. Коновалов, Д. Асанов. «Дети раздоров». Телевизионни спектакль.
22.55 — «Кердадараш».

РАДИО

23 ФЕВРАЛЬ

6.40 — Тахан Советски Эскарен ТIема - Форда Флотен Ди. «Машари къахьегами лорабеш».
6.50 — Музыка.
6.55 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа.
8.21 — «Ачхой - Мартановски агротехникаш болча». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
8.31 — Музыка. Iуйранара концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — «Балха тIа тIем тIа санна». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
9.30 — «Тхога язду». Письмой обзор (гIалгIай меттала).
9.45 — «Къахьийга доацача рузкъана - никъ бехка!» (нохчий меттала).
15.15 — «Кагирхойи хан» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоттам.
16.01 — Микрофона хьалхашка я Нохч - ГIалгIай радион телевиденен инструментальни ансамбли цун солисташи.
16.25 — З. Муталибов. «БIухочун васнет». Повеста оагIонаш (нохчий меттала).
16.40 — Реклама.
16.55 — Музыка.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Реклама.

УКВ

19.00 — Советски Эскара Ден хетадаь концерт.
19.24 — «Вай Даьхе лораярех». Концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-60; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-60, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00069. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 724.